



**GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN
FÖR SOCIALT ARBETE**

Att ändra riktning

– en kvalitativ studie om hur yrkesverksamma inom socialt arbete ser på våldsspiralen samt på möjligheter och hinder för att klienter ska kunna bryta sig ur den

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå HT 24

Författare: Ksenia Timoshenko

Handledare: Andreas Liljegren

Antal ord: 14845

Abstract

Socialt arbete spelar en central roll i våldsprevention genom åtgärdsprogram, kunskapsstöd och riktlinjer på både kommunal och nationell nivå. Tidigare forskning har bland annat visat att exponering för våld i barndomen kan leda till destruktiva beteendemönster som kvarstår i vuxenlivet. Denna studie undersöker vad yrkesverksamma inom socialt arbete anser om våldsspiralen och vad de anser vara stöd eller hinder för att klienter ska kunna bryta en våldsspiral. Det teoretiska ramverket utgår från social inlärningsteori, normaliseringsprocessen samt kulturella perspektiv på våld. Studien baseras på semistrukturerade intervjuer med yrkesverksamma inom socialt arbete, där intervjuvaren har analyserats genom kvalitativ innehållsanalys. Resultaten identifierar centrala aspekter kring vad yrkesverksamma anser påverkar möjligheten att bryta våldsspiralen. Studien diskuterar insatser för att stödja både våldsutsatta och våldsutövare samt de hinder och utmaningar som kan försvåra denna process.

Nyckelord: *våldsspiralen, socialt arbete, våld, beteendelinäring*

Abstract.....	1
1. Inledning och problemformulering.....	4
1.2 Syfte och frågeställningar.....	5
2. Bakgrund.....	5
3. Kunskapsläget.....	7
3.1 Våld föder våld.....	8
3.2 Våldsutsatthet och skam.....	9
3.3 Våldets “icke-svenskhet”.....	11
3.4 Socialarbetares förståelse av våld.....	14
4. Teoretiskt ramverk.....	15
4.1 Social inlärningsteori.....	16
4.1.1 Banduras sociala inlärningsteori (1978).....	16
4.1.2 Akers sociala inlärningsteori (1998).....	17
4.3 Normaliseringsprocess.....	18
4.4 Kulturellt perspektiv.....	20
5. Metod och metodologiska överväganden.....	21
5.1 Metodval.....	22
5.2 Urvalsprocess.....	22
5.3 Datainsamling och bearbetning av empirin.....	23
5.4 Analysmetod.....	24
5.5 Studiens tillförlitlighet.....	25
5.6 Forskningsetiska överväganden.....	26
5.7 Metoddiskussion.....	27
6. Resultat och analys.....	28
6.1 Våldsspiralen.....	28
Beteendelinäring i familjemiljön.....	28
Eskalering.....	30
6.2 Möjligheter och hinder.....	31

6.2.1 Stödjande möjligheter för att bryta våldsspiralen.....	31
Förebilder.....	32
Nya strategier.....	33
Insikt.....	34
6.2.2 Hinder för att bryta våldsspiralen.....	35
Självkänsla.....	35
Insatsers räckvidd.....	36
Myndigheters sätt att arbeta.....	37
Otrygg och våldsam miljö.....	38
Uppfostringsvåld.....	39
7. Slutdiskussion.....	40
Referenslista.....	45
Tabellförteckning.....	53
Bilagor.....	54
Bilaga 1 Informationsbrev och samtyckesblankett.....	54
Bilaga 2 Intervjuguide.....	56

1. Inledning och problemformulering

Idag är våld ett problem i samhället. Det är i stort sett genomsyrande och påverkar alla i någon bemärkelse oavsett ålder, kön, etnicitet, religiös eller politisk tillhörighet i olika grader (BRÅ 2024a). Våldsspiralen är ett begrepp som beskriver att våld föder våld och att det inte sällan handlar om en eskalering av våldet. Det kan handla om våldsspiralen på individnivå, till exempel i ett familjesammanhang där våldet mellan föräldrar och/eller mot barn leder till att barnet utvecklar ett antisocialt och våldsbejakande beteende, vilket kan leda till våld i barnets egna relationer och senare även i vuxenlivet (Widom 1989b). Det finns en risk för barn som blir utsatta för våld i hemmet att hamna i en våldsspiral – hamna i eller skapa situationer med våld, normalisera våld och i förlängningen riskera att hamna utanför samhället (Widom 1989b). Andra aspekter som har visat sig ha inverkan på en våldsutveckling är bland annat socioekonomisk status, psykisk ohälsa och kön. Våldsspiralen kan också användas för att beskriva en allmänt växande våldsdynamik på samhällsnivå, till exempel det ökade och normaliserade gängvåldet och ökade kriminaliteten. Som tidigare nämnt visar BRÅs rapporter på att våldet i samhället har ökat under de senaste åren. Ett aktuellt tragiskt exempel i Sverige är masskjutningen i Örebro den 4e februari 2025, där elva personer dog och sex skadades. Ett fruktansvärt våldsdåd som skakade hela Sverige (SVT 2025). En våldsspiral innebär cykliskt och eskalerande våld och kan ske i olika kontexter. Våldsdynamik på individ- och samhällsnivå kan ses som två olika diskurser inom våldsspiralen: en individriktad diskurs, där individen är i fokus, och en samhällelig diskurs, där samhället står i centrum. Under de senaste åren har tendenser till eskalerande våld rapporterats, vilket gör att socialt arbete i relation till våldsspiralen bör ses som en väsentlig del av det sociala arbetet.

I sina arbeten nämner både Widom och Estienne artikeln "*Violence Breeds Violence – Perhaps?*" från 1963, där George Curtis var den första att framföra idén om att våld föder våld. Detta lade grunden för *Cycle of Violence*-hypotesen och efterföljande studier inom ämnet (Widom 1989b; Estienne 2020). Hypotesen innebär att våld överförs mellan generationer – barn som utsätts för våld eller blir försummade löper en högre risk att utveckla destruktiva beteenden, vara våldsamma och hamna i kriminalitet senare i livet (Widom 1989b; Estienne 2020). Forskare har testat hypotesen och funnit samband mellan utsatthet och faktorer som missbruk, våldsutövning och kriminalitet. Andra aspekter som påverkar överföringen av våld är kön, etnicitet och socioekonomisk status (Caetano, Field & Nelson 2003; Estienne, 2020; McGrath, Nilsen & Kerley 2011; Widom 1989a, 1989b).

I det följande ska undersökas hur yrkesverksamma inom socialt arbete ser på fenomenet våldsspiralen samt vad de anser kan hjälpa människor att bryta en negativ våldsutveckling, undvika hamna i en våldsspiral eller om människan redan är i våldets klor – göra sig fri. Studien är relevant för socialt arbete eftersom den undersöker hur yrkesverksamma inom området uppfattar det utbredda sociala problemet våld och vad som krävs för att bryta en våldsutveckling. Genom detta finns en ambition att bidra med kunskap om yrkesverksammas perspektiv och reflektioner. Trots att det finns omfattande forskning, undersökningar och rapporter om våld går den befintliga litteraturen inte på djupet när det gäller yrkesverksammas uppfattningar om vad som faktiskt kan bryta våldsspiralen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka vad yrkesverksamma inom socialt arbete anser om våldsspiralen. Särskilt fokus ligger på vad de anser vara stöd eller hinder för att klienter ska kunna bryta en våldsspiral.

Studiens frågeställningar är följande:

1. Vad finns det för uppfattningar hos socialarbetare om fenomenet våldsspiralen?
2. Vilka möjligheter och hinder ser socialarbetare för att klienter ska kunna bryta våldsspiralen?

2. Bakgrund

Våld kan ta sig många olika uttryck. Det kan handla om *ekonomiskt* våld, såsom kontroll av en individs bankkonto, eller *materiellt* våld, där en persons tillhörigheter förstörs. *Psykiskt* våld kan innebära kränkningar, digitalt våld, kontrollerande beteende, trakasserier, hot och stalkning. *Fysiskt* våld kan yttra sig genom slag och misshandel och *sexuellt* våld genom oaksamhet, tvång eller utnyttjande av en utsatt eller hjälplös person (BRÅ 2024c).

Enligt Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rapporter har bland annat knivvåld, gängvåld, rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk, sexuellt ofredande och våld i nära relation ökat under de senaste åren (BRÅ 2023a, 2023b, 2024b, 2021). Forskning om våld på internet visar dessutom att våldet även är närvarande i digitala miljöer (Berne & Frisén 2020).

Det dödliga våldet har nått en historiskt hög nivå, vilket innebär att antalet fall är högre än tidigare uppmätta nivåer under en längre tidsperiod. Enligt SVT (Bergander 2024) bekräftas denna utveckling även i BRÅ:s senaste rapport (BRÅ 2024a). En internationell forskningsöversikt om nätmobbning bland barn och unga visar att hot om våld, dödshot, förtal, uthängning och utfrysning förekommer i Sverige (Berne & Friséen 2020). Enligt en undersökning av EU:s utskott för kvinnors rättigheter och jämställdhet (2018) har en av tio kvinnor över 15 år upplevt någon form av våld online. Hot och trakasserier på nätet leder inte bara till integritetskränkningar utan skapar också rädsla och otrygghet hos offren (Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet 2018). De psykiska och fysiska konsekvenserna kan vara allvarliga, med ökad risk för stress, depression och ångest, vilket i sin tur kan påverka arbetsförmåga och delaktighet i samhället (ibid.).

När det gäller den ökande våldsdynamiken i samhället, särskilt kopplat till kriminalitet och gäng, syns en utveckling där våldet blir allt grövre och våldsutövarna allt yngre – en eskalerande och utbredd våldsspiral (Fors 2022). Våld blir alltmer normaliserat genom dess ständiga närvaro i medier, där dagliga rapporter om våld och död gör det till en del av vardagen (Bergander 2024). Ett exempel på detta är den ökande populariteten av gangsterrap som tagit sin in på topplistorerna i Sverige (Uppdrag granskning 2022). “I Sverige har den svenska gangsterrappen debatterats flitigt. Den dominerar den svenska DigiListan, samtidigt har flera av dagens populära rappare suttit i fängelse och anklagas för brott. Genren har beskyllts för att både förespråka och försköna kriminalitet.” säger journalisten Elias Krantz (Krantz 2020). Det finns även indikationer på ett samband mellan kriminalitet och att ha blivit utsatt för våld. Brottsförebyggande rådets skolundersökning om brott (BRÅ 2024b) visar att elever som är delaktiga i brott ofta själva har blivit utsatta för brott. Av de pojkar i åk 9 som begått narkotikabrott har 20,7 % blivit utsatta för sexualbrott och 43,1 % blivit utsatta för misshandel. Motsvarande siffror för flickor som begått narkotikabrott har 51,8 % att de utsatts för sexualbrott och 39,3 % utsatts för misshandel (BRÅ 2024b). Enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR 2020) kan våld i hemmet medföra en akut risk för fysiska skador och, ur ett övergripande perspektiv, leda till trauman som hos barn ökar risken för att utveckla beteende- och emotionella problem. Det finns ett samband mellan att ha blivit utsatt för våld i hemmet och utvecklandet av PTSD, ångest, depression samt koncentrationssvårigheter (SKR 2020; Havnesköld & Risholm Mothander 2009). Ofta medför detta även en ökad risk för

aggressionsproblem, självskadebeteende, sämre skolresultat, missbruk och generellt lägre livskvalitet (SKR 2020; Baldry 2003).

Våld tar sig många uttryck och påverkar människors välmående och livskvalitet. Detta är ett samhällsproblem då det förutom att, högst troligt, skapa nya offer och orsaka lidande leder till risk för ökad ohälsa och ökade samhällskostnader. Därför är det angeläget att försöka arbeta med tidig intervention genom exempelvis socialt och terapeutiskt stöd för föräldrar för att motarbeta våld mot och försummelse av barn, identifiera tidiga varningstecken hos utsatta barn och ingripa när dessa uppvisas (Berne & Frisé 2020; Estienne 2020; Widom & Maxfield 2001; WHO 2014). Yrken inom socialt arbete jobbar i alla led med våld och våldsprevention, exempelvis genom FREDA-frågor inom socialtjänsten eller våldsförebyggande insatser i skolan (Socialstyrelsen 2014; Arbetsmarknadsdepartementet 2022a; SKR 2024) och regeringens nationella våldsförebyggande program fastslår att förebyggande insatser behöver genomföras på flera nivåer samtidigt (Arbetsmarknadsdepartementet 2022b). Programmet betonar en medvetenhet om våldets problematik i dagens samhälle och att det våldspreventiva arbetet involverar många människobehandlande verksamheter, såsom socialtjänst, ideella organisationer, skola, fritidsverksamhet, hälso- och sjukvård samt polis (Arbetsmarknadsdepartementet, 2022b). Våldsspiraler riskerar att reproducera utsatthet på individ- och samhällsnivå. Två diskurser – en individinriktad och en samhällsinriktad – samverkar och förstärker varandra, där våldets eskalering skapar en ömsesidig påverkan mellan dessa nivåer. Våldsutsatta individer är inte determinerade att utöva våld, men det finns en korrelation till och en ökad risk för beteendestörningar, våldsbänagenhet samt kriminellt beteende senare i livet (Widom 1989b; Widom och Maxfield 2001; Estienne 2020; Jansson 2016; Havnesköld & Risholm Mothander 2009).

3. Kunskapsläget

Forskningen om våld är omfattande och spänner över flera discipliner, inklusive socialt arbete, kriminologi, psykologi och sociologi. Trots detta kvarstår många frågor kring våldets orsaker, konsekvenser och möjliga interventioner. En central aspekt inom forskningsfältet är hypotesen om att våld föder våld, det vill säga att våldsutsatthet i barndomen ökar risken för att utöva eller utsättas för våld senare i livet. Denna hypotes har varit föremål för både stöd och kritik, och forskningsresultaten är inte entydiga.

I detta avsnitt presenteras en översikt av aktuellt forskningsläge med fokus på sambandet mellan våldsutsatthet och våldsamt beteende, samt de faktorer som kan påverka detta samband. Diskussionen belyser både äldre och nyare studier, rapporter och kartläggningar inom området.

3.1 Våld föder våld

I Cathy Spatz Widoms (1989a) litteraturgenomgång utförs en kritisk granskning av hypotesen om att *våld föder våld*. Genomgången omfattar sju sektioner innehållande bland annat: hypotesen om att övergrepp leder till övergrepp, studier som granskade förhållandet mellan övergrepp, försummelse och (1) brottslighet, (2) självdestruktivitet och (3) aggressivt beteende hos barn. Widom (1989a) drar slutsatsen att kunskapen kring de långsiktiga effekterna av vanvård i hemmet är begränsad och att hypotesen kring att våld föder våld saknar starka empiriska bevis.

I en omfattande kohortstudie undersöker Widom (1989b) dessa begränsningar och bidrar med fler empiriska belägg. För att testa sambandet mellan våldsutsatthet och utfall av brottslighet identifierar forskaren ett urval validerade fall av vanvård av barn från cirka 20 år tidigare samt ett urval individer som inte utsatts för vanvård som barn. Widom (1989b) jämför dessa urvalsgrupper av individer som varit utsatta som barn ($n = 908$) med en kontrollgrupp ($n = 667$), matchade utifrån ålder, kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. För att säkerställa kausalitet inkluderar studien endast barn som blivit utsatta under 11 års ålder, vilket minimerade risken för att brottslighet föregick våldsutsattheten. Resultatet visar bland annat att 29% av de våldsutsatta och försummade barnen hamnade i straffregistret i vuxen ålder, jämfört med kontrollgruppen (21%). Widom (1989b) finner dock begränsat empiriskt stöd för att våldsutsatthet i barndomen definitivt leder till våldsamt beteende i vuxen ålder. Widom påpekar att tidigare studier ofta varit metodologiskt svaga på grund av varierande definitioner av våld, bristfällig dokumentation, avsaknad av kontrollgrupper samt användning av retrospektiva data. Trots detta identifierar hon ett tydligt samband mellan försummelse i barndomen och en ökad risk för kriminellt och våldsamt beteende i vuxen ålder (Widom 1989b).

I en uppföljningsstudie finner Widom och Maxfield (2001) att barn som utsatts för våld eller försummelse har en ökad sannolikhet att bli gripna som ungdomar (59 %), som vuxna (28 %) och för våldsbrott (30 %). Dessutom visar resultaten att de våldsutsatta personerna var yngre vid sitt första gripande, begick nästan dubbelt så många brott och arresterades oftare än kontrollgruppen. Vidare kan våld leda till trauma som yttrar sig på andra sätt än direkt våld eller brottslighet. Våldsutsatthet och försummelse kan till exempel leda till självisolering, självskadebeteende eller suicid, inlärningssvårigheter och arbetslöshet, egenskaper som i sig är riskfaktorer för avvikande eller aggressivt beteende. Något som lyfts fram är att det inte nödvändigtvis behöver bli så att våldsutsatta utövar våld i framtiden, däremot finns ett tydligt statistiskt samband mellan att bli våldsutsatt och att senare utöva våld (Widom & Maxfield 2001).

Elizabeth G. Estienne (2020) granskar i sin studie hypotesen om våldsspiralen och analyserar de variationer som tidigare forskning har identifierat. Denna studie undersöker hur olika typer av terapier, vård och övergrepp påverkar kriminellt beteende, samt hur kön och etnicitet spelar in i denna relation. Estienne granskar även hur metodologiska faktorer påverkar resultaten i studier som stöder hypotesen om att våld föder våld. Resultaten visar att sambandet mellan barndomstrauma och kriminalitet varierar beroende på typ av utsatthet, där vissa former av övergrepp hade en starkare koppling till våldsamt beteende än andra. Resultaten visar att våldsspiralen inte är ett universellt eller enhetligt fenomen. Alla former av övergrepp och försummelse i barndomen förutsäger inte nödvändigtvis kriminalitet eller våldsutövande. Dessutom framträder olika mönster i våldsspiralen beroende på kön och minoritetsstatus (Estienne 2020).

3.2 Våldsutsatthet och skam

Havnesköld och Risholm Mothander (2009) beskriver skam och rädslan för att bli övergiven ur ett bredare utvecklingspsykologiskt perspektiv. De belyser hur upplevelser av avvisande, våld, hot och respektlöshet ofta leder till överväldigande känslor av att vara oälskad och värdelös. Vidare lyfter de fram en tydlig koppling mellan våldsutsatthet och skam, samt mellan skam och ilska. Skammens socialpsykologiska funktion har ett stort socialt överlevnadsvärde. För barn fungerar skam som en indikator på hur stabil anknytningen till den primära vårdnadshavaren är – en varning om att den livsviktiga relationen kan vara hotad (Havnesköld & Risholm Mothander 2009). Eftersom barn i grunden är i en sårbar position

gentemot omvärlden uppstår behovet att skydda sig från alltför överväldigande tillstånd av psykisk smärta (Havnesköld & Risholm Mothander 2009). Skammen är en smärtsam och obehaglig känsla som driver barnet att vilja återupprätta relationen, som en överlevnadsmekanism. Detta leder till att barnet utvecklar olika försvar och skyddsstrategier för att undvika eller fly det starka obehaget. Till exempel är ilska och aggression mindre smärtsamma känslor och lättare att ta till i situationer då man i grunden känner skam (Jansson 2016; Havnesköld & Risholm Mothander 2009).

Den svenska forskaren Peter Martin Jansson profilerar sin forskning kring bland annat våld i nära relationer, maskuliniteter, våld mot kvinnor, våld mot barn samt terapeutiska interventioner vid våld i nära relationer. I en fallstudie undersöker Jansson (2013) en ny modell för att analysera relationen mellan maktstrukturer och det sociala bandet mellan terapeut och klient inom kognitiv beteendeterapi (KBT) för våldsamma män. Jansson (2013) konstaterar att en KBT-orienterad terapeutisk behandling för våld, droganvändning och asocialt beteende ofta ger positiva effekter genom att hjälpa klienter att utveckla kunskap och förmåga att uttrycka sina problem, istället för att använda aggressivitet och droger som försvarsmekanismer. Jansson problematiserar den komplexa relationen mellan terapeuter och de behandlade. Enligt terapeuterna påverkades det sociala bandet mellan dem och klienterna negativt av maktobalansen i relationen, de strikta reglerna på behandlingshemmet, klienternas psykiatriska diagnoser, deras brotthistoria samt klienternas lojalitet mot sin egen grupp (våldsutövare). Trots dessa utmaningar argumenterar Jansson för att KBT-terapi kan fungera som ett verktyg för klienterna att hantera starka känslor, såsom ilska, skam och aggression. Genom att förändra destruktiva beteendemönster kan klienterna få möjlighet att skapa nya, balanserade sociala band. Jansson (2013) föreslår att en solidarisk och respektfull relation mellan terapeut och klient kan öka chanserna för en lyckad behandling. Detta kan i sin tur stärka klienternas självbild och förbättra deras möjligheter att återintegreras i samhället.

Jansson (2017) genomför en kvalitativ studie baserad på individuella intervjuer med tio män i genomsnittsåldern 32 år, som dömts till terapi för vålds- och missbruksproblematik. Studien syftar till att kartlägga männens våldskarriärer samt de bakomliggande mekanismer som påverkat deras våldsamma beteende gentemot sig själva, andra män och kvinnor. Resultaten visar att många av männen upplevde sig som oälskade under barndomen, vilket kunde leda till låg självkänsla, stark skamkänsla, svårigheter med empati samt självskadebeteende (Jansson 2017). Männen beskriver även hur droganvändning och kriminalitet ständigt utsatte dem för

stora risker, något som i sin tur korresponderar med deras bristande självkänsla. I flera fall sammanföll detta med svag föräldrakontroll under barndomen, vilket möjliggjorde umgänge med andra avvikande individer. En återkommande faktor i männens berättelser var en djupt rotad skamkänslighet, som verkar ha grundlagts i barndomen och ofta triggar aggression och våld, oavsett om det riktas mot män eller kvinnor. Nästan samtliga män uttryckte även en rädsla för att bli övergivna, vilket i vissa fall ledde till kontrollerande beteende gentemot kvinnor eller att de själva valde att avsluta relationer innan de riskerade att bli lämnade. Jansson (2017) argumenterar för att männens sociala arv och barndomsupplevelser bör erkännas som en central förklaringsfaktor bakom deras asocialitet, aggressivitet och våldsutövning.

Dessa skyddsstrategier är oftast en automatisk process som hjälper individen att reglera sin psykiska balans och skapa känslor av stabilitet och trygghet. Strategierna formas utifrån barnets omgivning och tenderar att bestå i vuxen ålder. Detta kan förklara varför vissa vuxna hanterar skam genom att omvandla den till ilska. (Havnesköld & Risholm Mothander 2009). Banduras sociala inlärningsteori (1978) stödjer denna koppling, då den betonar att beteenden lärs in genom nära relationer. Barn som observerar och upplever våld löper därmed ökad risk att imitera aggressivt beteende. Liknande resultat har framkommit i tidigare forskning (Ehrensaft et al. 2003; Kwong, Bartholomew, Henderson & Trinke 2003).

3.3 Våldets “icke-svenskhet”

Runa Baianstovus (2017) framhåller hur den samhälleliga diskursen kopplar samman våld och icke-svenskhet, där vissa kulturer framställs som mer accepterande av våld än andra. Våld beskrivs i detta sammanhang som ett medel för uppfostran, etablering och upprätthållande av hierarkier. Kulturalisering kan vara svårdefinierad och ibland subtil, den manifesteras ofta på diskreta sätt, exempelvis i massmedia samt i akademisk och politisk retorik kring invandring och mångkultur. Uppfattningar om migranter kan gradvis normaliseras genom att symboliskt laddas med negativa typifieringar och kopplas samman med terroråd, hedersvåld och annan kriminalitet (Baianstovu 2017; Brune 2006; Ålund & Schierup 2022).

Skolan spelar en central roll i hur nationella föreställningar och gränser kring hedersrelaterat våld formas och reproduceras. Sabine Gruber (2011) undersöker detta i sin studie genom

deltagande observationer, policydokument samt enskilda och gruppintervjuer med tjugosex elevvårdare vid grund- och gymnasieskolor. Hon analyserar vilka åtgärder som vidtas mot hot, våld och kontroll som kategoriseras som hedersrelaterat, samt hur dessa relateras till ”svenskhet”. Studien belyser även hur hedersvåld adresseras, diskuteras och motarbetas i svenska skolor (Gruber 2011). Resultatet visar att det finns en andrafiering av hedersvåld och att våldet inte ses som något svenskt utan som en “kultur” som kommit med invandringen, hör hemma i patriarkala familjesystem och inte passar in i det svenska samhället. I detta skapas ett “vi”, som kämpar för och respekterar mänskliga rättigheter, och ett “dem”, som saknar dessa värden – detta framställs som ett hot mot jämställdheten, mänskliga rättigheter, individens frihet och rent av den svenska nationen (ibid.) Synsättet på flickor och pojkar skiljer sig åt väsentligt. Pojkarna ses tillsammans med sina föräldrar som potentiella våldsutövare medan flickorna och kvinnorna ses som potentiella våldsoffer. Gruber menar att elevvårdarna upplever att de räddar elever från hederskulturen som deras traditionella föräldrar upprätthåller. Denna dikotoma jämförelse präglas av synsättet att “vi” är civiliserade, medan “de andra” inte är det och behöver räddas (flickorna) eller korrigeras (pojkarna och föräldrarna). Gruber argumenterar för att denna sorts problematisering av våldet är skadligt då det producerar uteslutning och stigmatisering genom att göra kombinationen “invandrare” och “jämställd” närmast omöjlig (Gruber 2011).

Liksom hedersvåld finns en syn på uppfostringsvåld som något osvenskt som “de andra” ägnar sig åt. Idag är cirka 20,5% av Sveriges befolkning utlandsfödda (SCB 2025) vilket leder till att vi har en rik variation av nationaliteter, etniciteter, religioner och traditioner i vårt samhälle. Detta kan innebära mångfald och kulturrikedom men även kulturkrockar, kulturalisering och segregation. Sveriges värderingar och individualism kan krocka med ordningar där hierarki samt generations- och könsbaserad kollektivism styr (Baianstovu 2017). I majoriteten av världens länder är det idag inte olagligt att slå barn (UNICEF 2017). Runt om i världen är endast 9% av barn under fem år skyddade mot våld enligt lag. Sverige var först med att förbjuda barnaga 1979 och många, men långt ifrån alla, länder har följt exemplet (ibid.). Globalt sett är det drygt en av fyra vårdnadshavare som anser att fysisk bestraffning är nödvändig för att uppfostra eller utbilda barn (UNICEF 2017).

Nationella kartläggningar i Sverige har visat att en betydligt större del av individer som accepterade uppfostringsvåld var individer med dålig familjeekonomi, utlandsfödda, de som

hade utlandsfödda föräldrar, de som levde i hederskontext och/eller de vars föräldrar hade missbruksproblem och/eller psykisk ohälsa (Janson, Jernbro & Långberg 2011; Jernbro & Landberg 2020; Jernbro, Landberg & Thulin 2023). Kartläggningarna visar att utlandsfödda föräldrar och föräldrar med lägre utbildning hade en mer positiv attityd till fysiskt våld i uppfostringssyfte. Både utlandsfödda barn och föräldrar angav i högre utsträckning att de blivit slagna/slagit. Särskilt utlandsfödda pojkar och utlandsfödda föräldrar till pojkar angav att de oftare varit våldsamma än föräldrar till flickor. Även globalt sett lider pojkar en större risk att bli utsatta för uppfostringsvåld (Janson, Jernbro & Långberg 2011; UNICEF 2010; 2017).

Riskfaktorer för att uppleva våld är enligt WHO (2016) bland annat att leva i ett område med låg socioekonomisk status, stor trångboddhet och kriminalitet. Samtidigt finns ett samband mellan att leva i ett område med låg socioekonomisk status, leva i en socioekonomisk och etnisk segregation och att vara migrant (Delegationen mot segregation, Delmos 2021). Att bosätta sig i områden där individer med samma eller liknande etnicitet och kultur bor, kan också vara en medveten handling då det kan skapa en känsla av igenkänning och grupptillhörighet (ibid.). En annan riskfaktor för våld skulle kunna vara att etniska minoriteter i större utsträckning behöver hantera rasism, diskriminering och har lägre socioekonomisk status. Minoritetsstress och bristfälliga resurser och kan öka stress och därmed risken för våldsamt beteende hos vårdnadshavare (UNICEF 2010; Silveira et al. 2021; Janson, Jernbro & Långberg 2011; Jernbro, Landberg & Thulin 2023). Det kan också vara ett sätt att försöka socialisera sina barn till det ojämlika samhällssystemet – skydda barnen genom att lära dem hårt, skapa hårdhudade individer, som kan behöva klara av att hantera sämre förutsättningar, rasism, utanförskap och diskriminering (Silveira et al. 2021). UNICEF lyfter dock att uppfostringsvåld förekommer i alla slags kontexter, risken att barn blir utsatta för våld kan finnas oberoende familjens bakgrund eller socioekonomiska status. Däremot finns en stark koppling mellan ovan nämnda riskfaktorer och uppfostringsvåld (UNICEF 2010). Alla ovan nämnda riskfaktorer för våld, både ensamma men framförallt sammanlagda, är även riskfaktorer för att hamna och fastna i en våldsspiral.

3.4 Socialarbetares förståelse av våld

Socialarbetares uppfattning om våld i nära relationer påverkas av flera faktorer, inklusive individuella attityder, sociala normer och strukturella förutsättningar. I Karene-Anne Nathaniels (2021) studie om socialarbetares syn på våld mot kvinnor i nära relationer identifieras tre huvudkategorier: (1) attityder och beteenden hos offer, (2) sociala normer och attityder samt (3) bristande samverkan mellan professionella samarbetspartners. Studien bygger på fokusgruppsdiskussioner där socialarbetare reflekterar över hur de förstår våld i nära relationer, vilka faktorer de ser som bidragande till att våldet eskalerar och vilka insatser som vidtas för att stödja både män och kvinnor. Deltagarna består av både män och kvinnor verksamma inom socialt arbete, exempelvis på fängelser eller sjukhus (Nathaniel 2021).

Beskrivningarna av våld i nära relationer är vaga och abstrakta men något som presenteras är att socialarbetarnas svar och reflektioner skiljer sig åt beroende på deras kön. Kvinnliga socialarbetare i studien anser bland annat att våldsutsatthet beror på de kvinnliga offrens dåliga självkänsla och sammankopplar flickors negativa upplevelser i skolan med normalisering av våld, vilket enligt deltagarna ökar risken för att som offer acceptera våld i vuxen ålder (Nathaniel 2021).

Våldets normalisering kan här kopplas till Lundgrens förklaringsmodell av våld i nära relationer (2012) som redovisas nedan (underrubrik 4.3). Även de manliga socialarbetarna anser att de kvinnliga offrens självbild påverkar sannolikheten att bli utsatt för våld men har ett större fokus på förövaren och ser förövaren som ett offer för omständigheterna. De manliga socialarbetarna förklarar våldet genom att tänka att kvinnan i relationen provocerat fram våld, genom till exempel otrohet, att ha en högre lön än förövaren eller att inte lyda förövaren. Alternativt att förövaren känner sig underlägsen och har svårigheter med att hantera känslor som stress, ilska, skam och frustration och därför utövar våld i sin relation. En annan aspekt som nämns av de manliga socialarbetarna är bruk av alkohol som ett sätt att hantera frustration vilket ökar risken för att bete sig våldsamt på grund av alkoholen och dåliga hanteringsstrategier (Nathaniel 2021). Destruktiva beteendemönster, svårigheter med och bruk av rusmedel för att hantera negativa känslor går i linje med Janssons koppling mellan skam och våld (Jansson 2017).

Den sociokulturella kontexten verkar vara en ram som både manliga och kvinnliga socialarbetare använder för att tänka kring våld i nära relationer. Båda lyfter att sociala

strukturer som till exempel normer, etnicitet, religion, kultur och aspekter som sociala medier främjar attityder gentemot våld och inger idéer om skadliga könsroller. Vilket de anser förstör interaktioner inom familjen, försämrar barns socialisation samt ökar normaliseringen av våld och därigenom ökar riskerna för våld i nära relationer (Nathaniel 2021). Våld i nära relation mot kvinnor presenteras som ett utbrett, mångdimensionellt problem som är djupt rotat i sociala och kulturella traditioner och praktiker, och är därför svårlöst. Slutligen lyfter både manliga och kvinnliga socialarbetare sitt missnöje och låga förtroende för andra professioner inom socialt arbete där bland annat långsamma processer, resursbrist och passivitet nämns som orsaker till att kvinnliga offer för våld i nära relationer inte får den hjälp de behöver. De manliga socialarbetarna nämner även problemet med att socialt arbete fokuserar mest på att hjälpa offren än att hjälpa våldsutövaren – vilket de menar i förlängningen ökar risken för fler offer (Nathaniel 2021).

Kullberg et al. (2015) presenterar en rapport från forskningsprojektet Socialarbetares förståelse av män som brottsoffer, finansierat av Brottsofferfonden. Projektet syftar till att analysera hur socialarbetare uppfattar och arbetar med män som utsatts för våldsbrott. Resultaten från delstudie 2 visar att socialarbetare ofta fokuserar på om, och i vilken utsträckning, unga män som utsatts för våld har agerat provokativt innan händelsen. De granskar även om männen har försatt sig i sociala situationer som kan ha bidragit till att eskalera våldet. Dessutom framställs männen som aktiva i de våldssituationer de varit inblandade i, där socialarbetarna betonar hur deras egna handlingar kan ha påverkat våldets uppkomst. Delstudie 3 belyser en annan aspekt av socialarbetares förståelse av våld. När unga män blir utsatta för våld uppfattas de riskera att förlora självständighet, initiativ- och handlingskraft – egenskaper som ofta förknippas med den dominerande bilden av manlighet. Vidare anser socialarbetarna att både mäns sätt att uttrycka sin manlighet och samhällets bemötande av traumatiserade män kan försvåra deras möjligheter att få hjälp (Kullberg et al. 2015).

4. Teoretiskt ramverk

I detta avsnitt kommer studiens teoretiska ramverk behandlas. Social inlärningsteori, det sociologiska perspektivet normalisering och kulturellt perspektiv är de tre perspektiv som är studiens ramverk. Dessa perspektiv har valts eftersom de belyser hur individer lär sig, internaliserar och reproducerar våld inom sociala och kulturella sammanhang. Ovannämnda

perspektiv tillämpas för att skapa en djupare förståelse för de processer som kan leda till en våldsspiral och för att analysera hur yrkesverksamma diskuterar och förklarar våldsspiralen samt vad som kan påverka dess utveckling. Det finns ett stort antal andra perspektiv, teorier och förklaringsmodeller, till exempel social kontrollteori, stress- och copingteori, feministiska teorier om våld, den ekologiska modellen eller psykodynamiskt perspektiv, som kan användas för att närma sig frågan kring våld och våldsspiralen. I denna studie kommer fokus som nämnt ligga på social inlärningsteori, normalisering och kulturellt perspektiv.

4.1 Social inlärningsteori

4.1.1 Banduras sociala inlärningsteori (1978)

Den sociala inlärningsteorin, utvecklad av Albert Bandura (1978), erbjuder en användbar teoretisk ram för att förstå hur individer lär sig våldsamma beteenden samt hur dessa beteenden kan förändras för att bryta en negativ våldsutveckling. Teorin förklarar mänskligt beteende som ett samspel mellan individens kognitiva förmågor, beteenden och den sociala omgivningens påverkan. Bandura (1977) betonar att lärande sker genom sociala interaktioner, där människor lär sig beteenden via observation, imitation och egen erfarenhet. När individen lär sig genom erfarenhet påverkas beteendet av de konsekvenser det medför – positiva konsekvenser ökar sannolikheten för upprepning, medan negativa konsekvenser minskar den sannolikheten. Vid observationsinlärning lär sig individen genom att observera en förebild (modell) och sedan imitera beteendet. Dessa inlärningsprocesser kan ske parallellt och påverkas av huruvida beteendet uppfattas som fördelaktigt eller leder till en önskvärd belöning (Bandura 1977).

Aggressivitet och våldsamt beteende är inte medfödda egenskaper utan inlärd, precis som andra beteenden (Bandura 1978). Forskning visar att barn som exponeras för våldsamma förebilder eller bevittnar våld har en ökad benägenhet att själva utveckla våldsamt beteende (Steinberg 2000; Baldry 2003; Jansson 2017). Ofta imiterar de det observerade beteendet, men våldsmönster kan också förändras och ta nya uttryck (Bandura 1978; Steinberg 2000; Baldry 2003; Jansson 2017). Bandura (1978) konstaterar att våld inom familjen är en särskilt stark riskfaktor. Barn tenderar att reproducera de våldsmönster de ser i hemmet, där yttre och sociala faktorer spelar en avgörande roll i utvecklingen av deras beteende. När våld blir en normaliserad del av uppväxtmiljön kan det etableras som ett primärt sätt att kommunicera

(ibid.). Bandura (1978) poängterar också att individer som lärt sig hantera frustration genom våld tenderar att reagera aggressivt, medan de som utvecklat alternativa strategier uppvisar mindre våldsamt beteende. För vissa kan våld bli ett medel för att uppnå en åtråvärd position, exempelvis genom att återställa, skydda eller stärka självkänsla, status och kontroll. I sådana fall kan våld uppfattas som ett positivt beteende, då det ger omedelbara och konkreta fördelar (Bandura 1978; Jansson 2017).

4.1.2 Akers sociala inlärningsteori (1998)

En annan version av social inlärningsteori, som är relevant för denna studie, är Akers (1998) vidareutveckling av Banduras teori. Akers introducerar fyra centrala begrepp: Differentiell association, definition, differentiell förstärkning och imitation.

Differentiell association innebär att beteenden lärs in genom sociala interaktioner i grupper. I dessa sammanhang, såsom familj, grannskap eller kompisgrupper, skapas grunden för beteendelinäring (Akers, Sellers & Jennings 2020; Nicholson & Higgins 2017). Här betonas att risken för att en individ lär sig ett kriminellt beteende ökar om hen ofta umgås med individer som begår brott och om relationerna i dessa grupper är nära och intensiva (Akers, Sellers & Jennings 2020; Nicholson & Higgins 2017). Detta kan kopplas till det populärkulturella uttrycket "Man blir som man umgås".

Definitioner handlar om individens egna attityder och värderingar gentemot specifika beteenden. En individ kan rationalisera, neutralisera och normalisera vissa beteenden genom egna definitioner (Akers, Sellers & Jennings 2020). Exempelvis rättfärdigande av våld: "Hen provocerade mig så hen förtjänade att få stryk" eller "Det är spännande att hamna i slagsmål". Har en individ en negativ definition av ett visst beteende är det däremot osannolikt att hen gör det (Nicholson & Higgins 2017).

Differentiell förstärkning, en slags betingning, refererar till hur beteenden belönas eller bestraffas inom en social grupp och därav påverkar benägenheten till att upprepa beteendet (Akers, Sellers & Jennings 2020; Nicholson & Higgins 2017). Ett beteende som leder till positiva konsekvenser, såsom ökat socialt kapital eller förstärkt självkänsla, blir mer benäget att upprepas. I samband med våld innebär detta att om våldsamt beteende leder till positiva resultat – till exempel att uppnå kontroll eller status – är individen mer benägen att använda

våld igen och i förlängningen mer benägen att hamna i en våldsspiral (Akers, Sellers & Jennings 2020). Förstärkning kan ske genom positiv förstärkning (där ett mål uppnås) eller negativ förstärkning (där konsekvenser undviks). I båda fallen ökar benägenheten att upprepa beteendet (Akers, Sellers & Jennings 2020; Nicholson & Higgins 2017).

Imitation hör ihop med Banduras inläring genom observation. En individ lär sig ett beteende genom att iaktta andra och de konsekvenser som deras handlingar leder till. Om de observerade konsekvenserna är fördelaktiga för individen, är det mer sannolikt att denne imiterar beteendet för att uppnå liknande resultat (Bandura 1977; Nicholson & Higgins 2017). Dessa förebilder finns oftast i individens primära grupper som familj och vänner men kan även finnas i sekundära grupper som kultur och medier.

Både Bandura och Akers påpekar att media är en faktor som påverkar och förser människor med våldsbejakande förebilder. Sedan internets intåg i samhället har även populärkulturen och sociala medier blivit en arena där det kan uppstå sociala grupper och "communities" som kan inverka på inläringen av diverse beteenden (Bandura 1978; Akers, Sellers & Jennings 2020). Sammanfattningsvis erbjuder både Banduras och Akers sociala inläringsteorier en användbar teoretisk grund för att förstå hur våldsamt beteende utvecklas och upprätthålls genom sociala interaktioner och observationer, samt hur sådant beteende kan förändras genom att förändra de sociala miljöerna och de definitioner som omger våld.

4.3 Normaliseringsprocess

Sociologiprofessorn Eva Lundgren (2012) beskriver våldets normaliseringsprocess som en process där normbrott, till exempel våld, kan komma att bli något vardagligt och normalt om de upprepas gång på gång. Lundgrens perspektiv på normalisering fokuserar på mäns våld mot kvinnor, men kan även appliceras som en teoretisk förklaringsmodell för att försöka nå våldets underliggande processer och rationaliseringar som kan hjälpa att kartlägga våldets mönster och därigenom försöka belysa våldets konsekvenser (Lundgren 2012). Hon understryker att våldserfarenheter kan se väldigt olika ut och att det inte finns någon modell som enväldigt kan beskriva våldsprocessen men att normaliseringsprocessen är ett redskap för att närma sig en förståelse och förklaring av våld. Förenklat kan man säga att normaliseringsprocessen är ett sätt att undersöka hur våld i en relation kan etableras och

upprätthållas. Denna teoretiska modell utgår ifrån tre huvuddelar: gränsförskjutning, våldets internalisering och våldets externalisering (Lundgren 2012).

Det börjar ofta med enstaka tillfällen, ”mildare” former, av psykiskt våld, såsom förolämpningar eller hot, som över tid kan eskalera till exempelvis fysiskt våld, misshandel eller sexuella övergrepp. Detta sker genom en successiv förskjutning av gränser och en förändrad uppfattning om vad som är rätt och fel (ROKS 2025). Att förövaren gång på gång överträder den utsattas gränser kan leda till att förövaren vågar tänja på gränserna mer och mer och att den utsatta till slut inte längre själv kan avgöra var de egna gränserna går. Denna integritetskränkning kan leda till att individens livsutrymme minskas betydligt (Lundgren 2012). Att en individs livsutrymme minskar kan även leda till att dennes sociala handlingsutrymme minskar vilket kan innebära isolering. Det kan föra med sig känslor av förlorad kontroll och skam över att man hamnat i en sådan situation. Det minskar även möjligheten till en yttre bekräftelse på och ingripande mot våldet (Lundgren 2012; ROKS 2025). En annan aspekt av normaliseringsprocessen kan vara förövarens växlande mellan våld och ömhet, som kan hos den utsatte framkalla någon som skulle kunna liknas vid Stockholmssyndromet. Med andra ord, individen kan i sin isolation och utsatthet börja ty sig till och även försvara sin förövare, speciellt om denne visar ömhet. Det i sig kan öka den utsattes beroende av förövaren och med det även förövarens kontroll över personen och situationen.

En komplicerad del av normaliseringsprocessen är internaliseringen av våldet (Lundgren 2012). Den utsatta individen internaliserar förövarens syn på sig och på våldet, dennes självbild förändras och hen kan till och med rättfärdiga våldet med tankemönster som “Jag förtjänar att bli slagen.” eller “Jag är orsaken till våldet.”. Samtidigt kan förövaren i en normaliseringsprocess externalisera våldet. Det vill säga att förövaren kan placera orsaker för våldet utanför sig själv, på omvärlden eller andra yttre faktorer, till exempel “Du betar dig inte som du borde, jag försöker bara hjälpa dig.”. Det kan exempelvis komma ur ett behov av kontrollera den utsattes emotionella och fysiska handlingsutrymme och/eller ett behov att sätta gränser. I vissa fall kan det gå så långt att förövaren inte ens behöver utöva aktivt våld för att behålla en kontroll och makt över den utsatte, den typen av våld benämns latent våld (Lundgren 2012).

Under normaliseringsprocessen utvecklas våldet gradvis, i en våldsspiral. Normaliseringen av våld kan ses som en anpassnings- och överlevnadsstrategi. Strategierna är ett omedvetet sätt att reglera vår psykiska balans och ett aktivt sätt att hantera en obehaglig situation genom att omvandla något normbrytande till en norm. Normaliseringsprocessen är en konsekvens av förövarens och den utsattes strategier att antingen behålla kontroll eller hantera utsatthet (Havnesköld & Risholm Mothander 2009; Lundgren 2021).

4.4 Kulturellt perspektiv

Våld är ett universellt fenomen, men dess definition, uttryck och rättfärdigande formas i hög grad av kulturella normer och värderingar (Nilsson & Lövkrona 2020). Genom att analysera våld ur ett kulturellt perspektiv kan man förstå hur samhällens historiska, sociala och ekonomiska strukturer påverkar både individens och gruppens syn på våld. Kulturella föreställningar påverkar inte bara vad som betraktas som våldsamt beteende, utan också hur våld legitimeras eller motverkas i olika sammanhang (Baianstovu 2017; Nilsson & Lövkrona 2020).

Ett kulturellt perspektiv innebär att se på människors handlingar, uppfattningar och idéer genom linsen av kultur. Kultur kan definieras som det mönster av gemensamma värderingar i en specifik kontext som delas av en grupp människor och som formar deras sätt att tänka, känna och agera tillsammans och var för sig (Nilsson & Lövkrona 2020). Ur ett kulturellt perspektiv skulle fenomenet våld kunna ses som en kulturell konstruktion och ett socialt inlärt beteende som formas av de normer, föreställningar och värderingar som finns i ett samhälle. Hur våld uppfattas och definieras, vilka handlingar som accepteras eller fördöms, är beroende av kulturella och historiska sammanhang. Dessa uppfattningar och definitioner förändras ofta över tid, beroende på hur kulturella normer utvecklas och utmanas (ibid.). Detta innebär att våldets funktion och innebörd varierar beroende på vilket samhälle eller kultur vi befinner oss i. Uppfattningar, definitioner och utformningar av våld kan finnas på bland alla nivåer ifrån lagstiftning till yrkesroller, traditioner och kulturell representation som till exempel film, litteratur, musik och sociala medier.

Enligt WHO finns ett starkt samband mellan mäns våld mot kvinnor och bland annat föreställningar om mäns rätt att slå kvinnor, idén om att kvinnor förtjänar våld och bör stå ut med våld för att hålla ihop familjen och synen på att kvinnan är skyldig att tillfredsställa

mannens sexuella behov (WHO 2015). Sådana normer påverkar inte bara hur våld utförs, utan också hur det rättfärdigas och accepteras av både individer och samhället i stort (Nilsson & Lövkrona 2020). Kulturella övertygelser kring och definitioner av våld utvecklas alltså över tid i en komplex växelverkan mellan bland annat ekonomi, politik, vetenskap, idéströmningar och migration och förändringarna är inte alltid förutsägbara (Baianstovu 2017). Människor förändras av denna växelverkan i samhället i stort men framförallt i sin närmaste kontext. Migration är ett exempel på fenomen som skapar någon form av kulturell förändring genom möten mellan olika kulturer och världsåskådningar. Huruvida migranters kulturella förändringsprocesser ändras i konformitetens eller reflexivitetens riktning är svårt att förutspå (ibid.).

De flesta kulturer anser våld vara något negativt men det finns en variation i inställningen till exempelvis uppfostringsvåld. Uppfostringsvåld ses som ett verktyg för att korrigera eller kontrollera ett barns beteende. Ett negativt beteende straffas med målet att lära barnet ett accepterat och önskvärt beteende genom rädsla (Deater-Deckard & Dodge 1997; Silveira, Shafer, Dufur & Roberson 2021; UNICEF 2017). Vårdnadshavare använder våld på grund av brist på kunskap och förståelse kring hur skadligt det är, frustration, okunskap kring uppfostringsmetoder samt kulturella normer och beteendemönster. Trots att intentionen kan vara god är konsekvenserna väldigt skadliga (Gardner, Burton & Klimes 2006; Janson, Jernbro & Långberg 2011; Lansford & Dodge 2008; UNICEF 2017; Silveira et al. 2021).

Ett kulturellt perspektiv på våld belyser hur komplex och dynamisk denna problematik är. Våld kan vara djupt rotat i traditioner och sociala normer, men det är också föränderligt och påverkas av globala och lokala samhällsförändringar. Genom att förstå hur kulturella föreställningar om våld skapas och upprätthålls blir det lättare att identifiera strategier för att förändra destruktiva normer och främja en mer inkluderande och icke-våldsam samhällsutveckling.

5. Metod och metodologiska överväganden

I det följande avsnittet presenteras uppsatsens metod under följande rubriker: metodval, urvalsprocess, datainsamling, bearbetning av empiri, analys, studiens tillförlitlighet, forskningsetiska överväganden samt metoddiskussion.

5.1 Metodval

För denna studie har kvalitativ metod för datainsamling och kvalitativ innehållsanalys av data valts. Huvudsyftet är att få en ökad insikt i socialarbetares uppfattningar kring våld. Den kvalitativa metoden möjliggör fördjupning i de yrkesverksammans subjektiva åsikter och tankar kring våld, våldsutveckling och våldsspiralen (Bryman 2018; Zhang & Wildemuth 2016). Bryman (2018) förklarar att kvalitativ forskning prioriterar språk och begrepp framför numeriska data. En kvalitativ semistrukturerad intervju har valts som datainsamlingsmetod då denna metod är väl lämpad till att studera respondenternas insikter kring och syn på våldsspiralen och hur man kan bryta den (Kvale & Brinkmann 2014).

Transkriberingen av intervjuerna har analyserats genom kvalitativ innehållsanalys, QCA – Qualitative Content Analysis. QCA är en metod för att systematiskt beskriva och analysera textmaterial genom att koda och kategorisera data (Schreier 2012; Bengtsson 2016). Varje kvalitativ metod för dataanalys följer ett specifikt schema för att försöka förstå komplexa intervjumaterial på ett sätt som möjliggör upptäckten av djupare meningar, mönster och insikter (Schreier 2012). Med QCA beskriver man materialet enligt de specifika koderna man har skapat, vilket innebär att analysen endast kan omfatta den del av innebörden som definieras. I denna studie är analysmaterialet transkriberingar av intervjuer med yrkesverksamma socialarbetare, en medvetet vald grupp för att hjälpa att svara på forskningsfrågan. QCA tillåter inte en fullständig beskrivning/mening av analysmaterialet, däremot skapar den definitioner och kategoriseringar samt möjliggör en inblick i yrkesverksammans reflektioner kring ämnet (Schreier 2012; Zhang & Wildemuth 2016; Bengtsson 2016).

5.2 Urvalsprocess

Målet var att intervjua sex stycken respondenter som arbetade inom kriminalvården. Kriminalvården tackade dessvärre nej till medverkan på grund av resursbrist. Vilket ledde till en omformulering av kriterierna för respondentgruppen till “yrkesverksamma inom socialt arbete”, vilket omfattar en bredare spridning på yrken och arbetsområden. De tillfrågade respondenterna har en bred klientgrupp, bestående av barn, ungdomar och vuxna, både individuellt och i familjekonstellationer. Respondenterna i denna studie är verksamma på HVB-hem, kvinnojour, fritidsverksamhet samt inom kommunala enheter för familj, barn och unga. Urvalet av de organisationer, socialtjänst och myndigheter som kontaktades i

rekryteringsprocessen motiveras av att yrkesverksamma på dessa arbetsplatser arbetar klientnära och att de alla på ett eller annat sätt kommer eller kan komma i kontakt med antingen våldsutövare eller våldsutsatta i alla åldrar och av olika etniska och socioekonomiska bakgrunder.

Urvalet är limiterat till yrkesverksamma inom socialt arbete – utbildade socionomer, behandlare, utbildare eller individer med motsvarande utbildning som arbetat klientnära i minst 5 år. Urvalet för denna studie är målstyrt, vilket innebär att respondenterna är rekryterade enligt relevans för studiens syfte, i detta fall yrkesverksamma inom socialt arbete. Rekryteringsprocessen, gjord i enlighet med Bryman (2018) anvisningar, innebar att försöka kontakta ett så brett urval som möjligt där yrkesverksamma dels jobbar klientnära och dels berör temat våld och kommer i kontakt med klienter som är i, har varit i eller riskerar att hamna i en våldsspiral. Av de tillfrågade svarade endast fyra stycken jakande vilket ledde till att respondentgruppen blev fyra respondenter istället för sex. Urvalet är på så sätt även ett bekvämlighetsurval vilket innebär att de respondenter som varit tillgängliga för studiens ändamål har intervjuats (Bryman 2018:243–244). Respondenterna som deltog i studien är två kvinnor och två män.

5.3 Datainsamling och bearbetning av empirin

Inför rekryteringen av respondenter har fjorton arbetsplatser där yrkesverksamma inom socialt arbete jobbar kontaktats via mail innehållande informationsbrev (Bilaga 1) och förfrågan om kontaktuppgifter till frivilliga deltagare. Av de tillfrågade svarade fyra stycken jakande, fyra stycken nej och sex stycken svarade inte. Med de respondenter som tackade ja bokades ett möte i deras respektive lokaler för att minska kontexteffekten (Jacobsen 2012). Intervjuerna ägde rum i enskilda rum där intervjuare och respektive respondent närvarade. Anledningen till beslutet att hålla intervjuerna hos respondenterna var att göra det mer bekvämt för dem samt undvika yttre påverkan från till exempel cafépersonal eller dylika distraktioner.

Innan intervjun fick respondenten läsa och signera samtyckesblankett (Bilaga 1). Datainsamlingen utfördes genom semistrukturerad intervju med hjälp av en förberedd intervjuguide (Bilaga 2). Intervjun spelades in med hjälp av två enheter för att säkerställa att få en bra inspelning och öka chansen till att ha en inspelning för transkribering ifall någon av enheterna skulle gå sönder eller något slags tekniskt fel skulle uppstå under inspelningen. Transkriberingen gjordes med hjälp av Fireflies.ai, en AI-driven plattform som kan användas

för transkribering. Transkriberingen har validerats genom att intervjuerna lyssnats igenom samtidigt som texten lästs och korrigerats. Dessutom har stickprov utförts där transkriberingen gjorts manuellt för att säkerställa noggrannhet. Respondenterna anonymiseras och refereras nedan till som “Respondent 1”, “Respondent 2”, “Respondent 3” och “Respondent 4” (R1 – 4).

5.4 Analyismetod

Transkriberingen av intervjuerna har analyserats genom QCA. Därefter gjordes de meningsbärande enheterna till kortare, koncisa – kondenserade enheter. I samband med detta skapades även kodningsramen induktivt (Bengtsson 2016). Koderna i kodningsramen är det som man uppmärksammar i analysen. Kodningsramen är ett slags filter att granska materialet igenom och är skapad utifrån det som är väsentligt för studien. Den innehåller koder som representerar centrala ämnen i materialet och förklaringar på koderna som omfattar alla betydelser som ingår i beskrivningen av intervjumaterialet (Schreier 2012; Bengtsson 2016).

Analysen i denna studie utfördes enligt Bengtssons (2016) modell av manifest innehållsanalys. Först lästes transkriberingarna noggrant igenom, därefter delades texten upp i meningsbärande enheter. Meningsbärande enheter är delar av de transkriberade intervjuerna som innehåller insikter relevanta för studien. Den meningsbärande enheten får i samband med detta en kod. Därefter lästes texten igenom ytterligare en gång och delar av texten som inte blivit markerade som meningsbärande enheter kontrolleras för om de verkligen saknar mening för studien. Meningsbärande enheterna kondenseras till kortare, mer koncisa formuleringar som därefter kategoriseras efter deras koder. I detta steg skapades också kategorierna för analysen. Kategorierna analyserades och utvecklades slutligen till teman för resultatet. Transkriberingarna lästes än en gång igenom för att kontrollera att koderna, kategorierna och temana låg i linje med studiens syfte och frågeställningar. Nedan finns ett exempel på analysprocess, se Tabell 1.

Tabell 1. *Ett exempel på hur analysprocessen genomfördes presenteras i tabellen. Tabellen inkluderar meningsbärande enheter (citat från transkriberade intervjuer), kondenserade enheter (sammanfattningar av citaten), koder (centrala mönster i materialet), kategorier (begrepp som representerar de centrala mönstren) samt teman (övergripande abstrakta begrepp).*

Meningsbärande enhet	Kondenserad meningsbärande enhet	Kod	Kategori	Tema
R3: Det finns någonting ... i att hitta en ny sorts förebild kanske. Någon annan som kan visa hur man betar sig. Jag vet till exempel att jag och en av mina manliga kollegor, att vi alltid kramas när vi ses och sånt för att visa att killar också gör det. Det är viktigt att försöka skapa goda förebilder och skapa rum för att vara varm, snäll och human liksom. Att sådana grejer är viktiga ... det finns en lärdom, alltså sådana där små grejer som att bara hälsa på sin kollega och ge en kram. Så kanske det är att försöka hitta flera förebilder till de här personerna som har svårt att gå ur den här våldspiralen eller den här kulturen ... Det blir ju ofta killar som man tänker på i det här, det är många killar som jag tycker har lärt sig tidigt hur man ska ”vara som en man” ...	Fördelaktigt att hitta en ny förebild som kan visa hur man betar sig snällt. Killar lär sig tidigt att ”vara som en man”.	Ändra förebilder, lära ut andra strategier.	Förebyggande insatser, stöd och behandling. Miljö.	Möjlighet

5.5 Studiens tillförlitlighet

Studiens tillförlitlighet bedöms utifrån centrala kriterier som används för att värdera kvaliteten i kvalitativ forskning. I detta avsnitt diskuteras reliabilitet, validitet och generaliserbarhet, som är avgörande faktorer för att säkerställa studiens trovärdighet (Bryman 2018).

Reliabilitet inbegriper resultatets tillförlitlighet och ses ofta utifrån perspektivet om studiens resultat kan reproduceras vid andra tillfällen av andra forskare (Kvale & Brinkmann 2014; Schreier 2012). I denna studie kan fullständig reliabilitet inte uppnås, dels eftersom olika forskare och kontexter sannolikt skulle påverka respondenternas svar, och dels eftersom studien genomförs av en ensam författare, vilket innebär att kodningsramen inte kan granskas och testas av flera kollegor. För att främja studiens reliabilitet har fokus lagts på att göra en ingående beskrivning av metod, datainsamling och analys. Datainsamlingen genomfördes med hjälp av en intervjuguide vilket främjar studiens reliabilitet då det underlättar en reproduktion (Kvale & Brinkmann 2014).

En kvalitativ studies validitet inbegriper att undersökningen utförts enligt de forskningsprinciper och regler som finns och syftar på huruvida studien faktiskt undersöker det den menar att undersöka. Exempelvis kan kodningsramen antas ha hög validitet om kategorierna representerar det man ämnat undersöka i frågeställningen (Bryman 2018; Kvale & Brinkmann 2014; Schreier 2012). Studiens validitet har främjats av en genomgående återkoppling till studiens syfte under samt genom att intervjuaren under intervjun försäkrat sig om vad respondenterna menat med sina svar.

Generaliserbarhet handlar om hur väl studiens resultat kan appliceras på en större population. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) är en vanlig invändning mot kvalitativ intervjuforskning att antalet respondenter är för litet för att resultaten ska kunna generaliseras. Denna studie hade inte som syfte att göra resultaten generaliserbara. Istället är målet att fördjupa förståelsen för yrkesverksammas uppfattningar om våldsspiralen och att ge läsarna möjlighet att bedöma om studiens resultat kan vara relevanta och överförbara till deras egna forskningsområden.

5.6 Forskningsetiska överväganden

En studie inom ramen för högskoleutbildning, på grundnivå, definieras enligt etikprovningenslagen ej som forskning och behöver därför inte heller genomgå en etisk prövning (Kalman & Lövgren 2017). Emellertid bör studien ändå genomföras på ett etiskt försvarbart sätt och följa gällande etiska riktlinjer (Kalman & Lövgren 2017; Vetenskapsrådet 2024). En huvudsaklig princip är att individer ska informeras om studiens syfte, vilka metoder som kommer att användas, hur insamlade data kommer att förvaras och vem det är som ansvarar för studien samt samtycka innan de involveras. Respondenterna har även informerats

att de alltid kan avbryta sitt deltagande i studien utan att behöva ange någon anledning (Kalman & Lövgren 2019; Svedmark 2019; Vetenskapsrådet 2024). Samtyckeskravet, som är en del av informationskravet, är till för att skydda respondenterna och deras integritet genom att de själva får ta ställning till om de vill delta i studien (Kalman & Lövgren 2019; Svedmark 2019). Konfidentialitetskravet är uppfyllt då inga identifierbara personuppgifter samlats in. De uppgifter som kan ha verkat identifierande i intervjuerna har anonymiserats i transkriberingsdokumenten som behandlats. Dessa förvaras med högsta konfidentialitet i en låst mapp på skribentens lösenordsskyddade dator. Nyttjandekravet uppfylls genom att den insamlade empirin endast används för denna studie och raderas efter att uppsatsen är godkänd (Kalman & Lövgren 2019).

Ett etiskt dilemma i denna studie är risken för återtraumatisering när respondenterna, i samband med intervjun, återberättar samtal eller situationer kopplade till sina klienter. Sekundär traumatisering är ett välkänt fenomen inom socialt arbete och kan drabba yrkesverksamma som arbetar med personer utsatta för trauma, exempelvis våld eller övergrepp. Genom upprepade samtal om traumatiska händelser riskerar socialarbetare att internalisera sina klienters upplevelser och utveckla symptom liknande PTSD (Isdal 2017).

Majoriteten av respondenterna i denna studie arbetar nära individer som utsatts för våld och övergrepp, vilket innebär att en intervju om våld och våldsspiraler kan väcka starka känslor och minnen. Dessutom finns en risk att de, medvetet eller omedvetet, projicerar klienters trauman på sig själva, vilket kan påverka deras välbefinnande och yrkesutövning. Trots detta ställdes inga försäkrande frågor om respondenternas mående under intervjuprocessen, vilket är en aspekt att beakta i framtida forskning.

5.7 Metoddiskussion

Fördelar med kvalitativ metod är möjligheten att få rik och fyllig empiri, metoden är flexibel och kan anpassas och förändras under tiden som studien utförs (Bryman 2018; Schreier 2012). Genom semistrukturerade intervjuer finns möjlighet att komma in på djupet och undersöka studiedeltagarnas perspektiv och bidra till en djupare förståelse för fenomenet man studerar (Bryman 2018). I denna studie har metoden en abduktiv ansats vilket innebär att tolkningen av materialet baseras på empirin och/eller befintlig kunskap, vilket kan bidra till ytterligare kunskapsskapande kring ämnet (Bryman 2018). I denna studie lämpar sig kvalitativ metod då

studiens syfte är att undersöka yrkesverksammas tankar och synsätt och få en djupare insikt kring deras perspektiv.

Nackdelar är att det är svårt att replikera en kvalitativ studie då den, som sagt, kan vara flexibel vilket kan göra den till ostrukturerad och beroende av kontextuella omständigheter (Bryman 2018; Bengtsson 2016). Respondenternas svar under intervjun riskerar att påverkas av forskarens egenskaper (kön, ålder, personlighet). Tolkningen av insamlat intervjumaterial påverkas oundvikligen av forskarens förförståelse och subjektiva syn. Urvalet av respondenterna kan också vara ett resultat av forskarens kontaktnät eller ren slump och blir då svårt att replikera. Detta leder till risk för bristande transparens då det i en kvalitativ studie kan vara svårt att fastställa vad exakt forskaren har gjort, hur hen har valt sina respondenter, hur intervjuerna gått till och hur hen har kommit fram till sina slutsatser (Bryman 2018). Forskningsresultaten kan även vara svåra att generalisera utanför den kontext som de skapades i då det ofta handlar om ett litet antal individer i en särskild kontext som undersöks (Bryman 2018). En annan nackdel med att använda denna metod i denna studie är att det finns begränsat med tid och resurser för denna studie, vilket riskerar att resultatet blir ytligt och att denna studien kräver att det finns tillräckligt med respondenter som är villiga att delta i intervjun. Många av de tillfrågade tackade nej, bland annat på grund av resursbrist vilket minskar generaliserbarheten då antalet respondenter tyvärr blev färre än tänkt.

Analysmetoden QCA används för att beskriva materialet enligt definierade perspektiv: koder. Detta innebär att hela materialets innebörd inte kan behandlas. Det är både en begränsning och en fördel som skiljer QCA från andra kvalitativa metoder. Å ena sidan beskrivs endast delar av materialet, vilket kan innebära att delar faller bort då materialet tolkas utifrån en författares kodningsram vilket leder till att tolkning och helhetstolkning inte finns. Å andra sidan tillåter det ett mer sakligt förhållningssätt till innehållet och det som finnes väsentligt för studien. Något som minskar reliabiliteten i denna studie är att den har endast en författare vilket leder till att kodningsramen inte kan testas av andra individer, som i sin tur leder till att kodningen riskerar att bli mer subjektiv än den hade kunnat bli om andra studenter kunde testa koda materialet.

6. Resultat och analys

I denna del kartläggs studiens resultat och analys. Resultaten baseras på intervjuer med respondenter och belyser bland annat olika strategier och insatser som kan vara verksamma i deras arbete. Resultatet struktureras och redovisas i två underrubriker (6.1 och 6.2) baserade på de två forskningsfrågorna. Analys och en kort diskussion av resultaten presenteras i respektive del. Alla namn i citaten är fingerade.

6.1 Våldsspiralen

Beteendeläring i familjemiljön

För att förstå ursprunget till en våldsspiral kan man exempelvis se på hur individers tidiga erfarenheter, särskilt inom familjen, formar deras beteenden. Flera studier har visat på hur uppväxt i en våldsamt miljö kan påverka en individs sätt att hantera konflikter och svårigheter senare i livet. Det är vanligt att människor som vuxit upp med våld i hemmet reproducerar dessa mönster, trots att de själva varit utsatta för traumatiska upplevelser. Detta resultat belyser hur mönster av våld kan internaliseras och återupprepas, vilket kan ge upphov till vidare våld. Nedan följer ett citat från Respondent 1:

R1: Alltså, många av dem som använder våld, har vuxit upp med våld. Det är sättet de har sett sina föräldrar lösa problem på. Så även om de mycket väl kan minnas att det var väldigt obehagligt att bli utsatt för våld, så hade de inte lärt sig något annat sätt att ta i tu med svårigheter.

Citatet ovan visar en socialarbetares perspektiv på hur en våldsspiral kan starta i familjemiljö samt individers sätt att lära sig ett beteende trots att det i grunden är och leder till obehag. Individer som sett sina föräldrar lösa konflikter och problem genom att ta till våld har en större risk att härma sina föräldrars strategier. Respondenten lyfter däremot att det även kan bli tvärtom – att de som blivit våldsutsatta gör ett aktivt val i att ta avstånd från allt våld, men nämner att de flesta som använder våld har haft en svår och våldsamt uppväxt.

Detta kan kopplas till Widom och Maxfield (2001) studie som visar att barn som vuxit upp med våld i hemmet eller blivit försummade har en ökad risk att utveckla avvikande och/eller

aggressivt beteende. Estienne (2020), till exempel, menar dock att korrelationen mellan barndomstrauma och brottslighet varierar beroende på typen av utsatthet, där vissa typer av trauma och övergrepp hade ett starkare samband med utvecklandet av ett avvikande beteende än andra. Faktorer som kan spela in är till exempel kön, etnicitet och familjens socioekonomiska status (Estienne 2020; WHO 2016). Respondentens notering kring att våldsutsatta kan ta aktivt avstånd från våld går i linje med Widom & Maxfields påstående kring att våldsutsatta inte nödvändigtvis kommer att utöva våld i framtiden (Widom & Maxfield 2001). I denna studie, överensstämmer respondentens observation om att våldsutsatta kan ta aktivt avstånd från våld med Widom & Maxfields (2001) forskning, som betonar att våldsutsatthet inte automatiskt leder till att en individ själv utövar våld i framtiden. Det skulle varit intressant att undersöka vilka faktorer som bidrar till att vissa våldsutsatta individer bryter våldscykeln snarare än att reproducera den. I kontext av denna studie var det dock inte möjligt, eftersom respondenten saknade konkreta erfarenheter av att arbeta med klienter som gjort detta val.

Detta resultat kan även kopplas till både Banduras (1978) och Akers (1998) sociala inlärningsteorier som menar att beteenden lärs in i sociala interaktioner. Resultatet kan anknytas till Banduras begrepp om observationellt lärande och Akers teori om differentiell association och imitation. Dessa teoretiska ramverk förklarar hur individer internaliserar beteenden i både primära och sekundära sociala kontexter. Differentiell association innefattar att en nära och intensiv relation, som till exempel i en familjekonstellation, med våldsutövaren kan öka risken för att offret ska ta efter beteendet (Akers 1998). Bandura lyfter att yttre och sociala faktorer har en stor betydelse för beteendelinäring och betonade att i miljöer där våld ofta förekommer, till exempel en våldsam hemmiljö och familj, kan användningen av våld etableras som ett primärt sätt att kommunicera (Bandura 1978).

Eskalering

I denna resultatdel diskuteras uppfattningar om våldsspiralens dynamik och belyser en uppfattning om en våldseskalering. Våldsutvecklingen på samhällsnivå och individuella erfarenheter påverkar individens beteende och våldets intensitet. Exempel på detta syns i digitala och kulturella arenor som internet, sociala medier och musik, där våldet blivit allt mer synligt och accepterat, vilket kan påverka individens och grupperns beteenden och skapa en negativ våldsutveckling.

R4: Jag skulle också vilja tolka spiralaspekten i den här frågan. Det är också någon form av eskalering som den betonar, att med varje varv man tar i den här spiralen så blir det ju mer våld.

Respondent 4s yttrande om våldseskalering innebär en gradvis ökning av våld, ett fenomen som begreppet våldsspiral betonar. Under intervjun reflekterade Respondent 4 över att en våldsspiral kan förekomma både på samhälls- och individnivå. Hen påpekar också att våldsutvecklingen på samhällsnivå har en direkt påverkan på våldets utveckling på individnivå. Ett exempel på våldets närvaro, där allt från utfrysning till dödshot förekommer, är internet, där många barn och ungdomar tillbringar en stor del av sitt sociala liv (Berne och Friséns 2020). Sociala medier, musik och andra medieplattformar utgör viktiga arenor där våld har blivit allt mer framträdande och synligt (Bergander 2024; Krantz 2020). Uppfattningar och definitioner av våld kan formas och förändras inom sociala forum på internet och genom kulturella uttrycksformer som exempelvis musik (Nilsson & Lövkrona 2020). Den sociokulturella kontexten påverkar föreställningar och normer, vilket i sin tur kan ha en betydande inverkan på människors beteende, både på individuell nivå och i grupp (Nathaniel 2021).

Det andra exemplet på eskalering av våld beskrevs av Respondent 3. R3, som arbetar med barn, beskrev en våldsspiral inom en barngrupp där en kultur av våld långsamt etablerats och förvärrats över tid. Det började med att några aggressiva individer satte tonen för gruppen, vilket ledde till att våldsutöandet spred sig till fler medlemmar. Med tiden förstärktes både omfattningen och intensiteten av våldet. Hen beskrev även situationer där konflikter mellan små barn gav upphov till bråk mellan deras äldre syskon, vilket i sin tur ledde till att föräldrarna hamnade i konflikt. En till synes liten oförrätt resulterade därmed i en eskalering av våld som blev större än nödvändigt. När föräldrar visar detta beteende inför sina barn, kan det leda till att barnen lär sig att hantera konflikter på samma sätt. Det som ytterligare kan förstärka detta beteende är att inte bara den egna föräldern agerar på detta sätt, utan även kompisars föräldrar. Detta kan signalera att detta är ett normalt sätt för vuxna att hantera konflikter. Denna dynamik försvårar möjligheten till lösning och upprätthåller konflikten mellan både barn och vuxna. Detta resultat kan liksom föregående resultat kopplas till Banduras (1978) och Akers (1998) begrepp om observationellt lärande och Akers teori om differentiell association och imitation.

6.2 Möjligheter och hinder

En central fråga i arbetet med att bryta våldsspiralen är vad som kan bidra till förändring. Precis som det finns stöd som kan hjälpa en individ att bryta våldsspiralen, finns det även hinder som kan försvåra eller omöjliggöra förändring. Nedan kommer resultaten redovisas utifrån möjligheter och hinder i förändringsprocessen att komma ur en våldsspiral från socialarbetares perspektiv och arbetserfarenhet.

6.2.1 Stödjande möjligheter för att bryta våldsspiralen

Viktiga aspekter som lyftes fram av respondenterna var betydelsen av förebyggande insatser, behandlingar, den omgivande miljön, medvetenhet och motivation. Samtliga intervjuade betonade vikten av tidiga förebyggande insatser för individer som riskerar att hamna i en våldsspiral och stöd till individer som redan befinner sig i en sådan.

Respondenterna framhöll miljöns påverkan, behovet av insatser som att förändra förebilder samt vikten av att lära individer hälsosamma strategier för att kommunicera och hantera ilska. Dessutom betonades betydelsen av att fånga upp våldsutövare i ett tidigt skede.

Förebilder

En av aspekterna som lyfts av respondenterna är förebilder. Det diskuteras hur viktigt det är med positiva förebilder som uppvisar gott beteende, samtidigt nämns det hur skadlig en negativ förebild kan vara i en beteendelärningsprocess. Både barn och vuxna kan ha individer de ser upp till och vill medvetet eller omedvetet imitera. Därför kan valet av förebild vara avgörande för vilken slags modell man relaterar till samt vilket slags beteende man engagerar sig i.

R3: Jag vet till exempel att jag och en av mina manliga kollegor, att vi alltid kramas när vi ses och sånt för att visa att killar också gör det. Det är viktigt att försöka skapa goda förebilder och skapa rum för att vara varm, snäll och human liksom. [...] Det blir ju ofta killar som man tänker på i det här, det är många killar som jag tycker har lärt sig tidigt hur man ska ”vara som en man.”

Som framgår i citatet finns ett resonemang kring vikten av positiva förebilder som förebyggande insats. I detta fall finns även ett perspektiv på manlighet och pojkar som lär sig

traditionella maskulinitetsnormer vilka ofta förknippas med tuffhet och hårdhet och kan öka risken för våld (Nilsson & Lövkrona 2020). Likaså en idé att denna risk kan minskas genom att manliga förebilder uppvisar ett ömt beteende och till exempel kramas som hälsning. Resultatet kan förankras i Akers teoretiska modell (1998) och dess begrepp, definitioner och imitation, det vill säga en individs rationalisering och neutralisering av vissa beteenden och reproducering av ett beteende. Respondent 3 lyfter att ”... det är många killar som jag tycker har lärt sig tidigt hur man ska ‘vara som en man’.” Exempelvis skulle en person kunna rättfärdiga ett våldsamt beteende med en tankegång som “Så här brukar pappa, det är så man gör. Så ska jag göra.” (R3). Vikten av goda förebilder kan även kopplas till Akers (1998) teori om differentiell association. Enligt Akers innebär differentiell association att exempelvis vänskapskretsar spelar en central roll i individers beteendeläring, då social interaktion påverkar vilka normer och beteenden som internaliseras.

Nya strategier

Att bryta destruktiva mönster och utveckla nya, mer funktionella strategier att hantera motgångar med är en central del i förändringsprocessen för personer med våldsamt beteende. Hur en individ hanterar känslor, konflikter och relationer formas till stor del av tidigare erfarenheter, särskilt under uppväxten. För den som har vuxit upp i en miljö präglad av våld kan destruktiva strategier bli en del av vardagen, vilket kan leda till svårigheter att reglera känslor och hantera sociala relationer på ett hälsosamt sätt. Att främja sunda strategier för att hantera känslor och ha ett fungerande liv nämndes som ett stort stöd i processen att komma ur en våldsspiral. Till exempel uttryckte sig Respondent 4 på följande vis:

R4: Så man får öva på – att bli normal, så att säga, eller byta ut strategier. Så är det ofta fokus på, ja men en fungerande vardag och fungerande socialt liv och vanor, beteenden. Och i det är det ju nån form av tanke av att utbyta strategier som man haft som varit destruktiva, till nåt mer funktionellt och konstruktivt tänker jag.

I det ovanstående citatet betonas vikten av stöd och hjälp för att förändra ett våldsamt beteende genom att ersätta destruktiva strategier med mer konstruktiva sätt att hantera känslor och konflikter. En trygg miljö med tydliga gränser, en fungerande vardag och sociala

relationer samt möjligheten att öva på att ta emot positiv respons för önskvärt beteende ses som faktorer som kan bidra till en hälsosam utveckling in i vuxenlivet.

Forskning visar att det finns en tydlig koppling mellan att ha blivit utsatt för våld i barndomen och utvecklandet av aggressionsproblematik samt andra destruktiva beteenden (Baldry 2003; SKR 2020). Barn och unga som växer upp i en våldsam hemmiljö tenderar att få en otrygg anknytning vilket även kan föra med sig olika strategier att hantera otrygghet och stress, ofta på bekostnad av sina egna behov och sitt välmående (Havnesköld & Risholm Mothander 2009). Detta kan även kopplas till forskning kring sambandet mellan våldsutsatthet och beteende och emotionella problem. Som tidigare nämnt finns det ett samband mellan att ha blivit utsatt för våld i hemmet och utvecklandet av bland annat aggressionsproblem och självskadebeteende som destruktiva strategier att hantera sin tillvaro (Baldry 2003; Havnesköld & Risholm Mothander 2009; SKR 2020). Det går däremot att förändra sina strategier med hjälp av behandling och terapi, som exempelvis KBT- terapi som kan ge individen verktyg för att hantera starka och obehagliga känslor. Genom att få nya verktyg skapas en möjlighet att upprätthålla balanserade sociala band vilket i förlängningen ökar chanserna att återintegreras i samhället och leva ett bra liv (Jansson 2013).

Insikt

För att överhuvudtaget kunna komma ifrån en våldsspiral oavsett om man är våldsutövare eller offer behöver man förstå att man är i en våldsspiral. Ibland kan det vara så att ett offer lever med föreställningen om att hen inte är så utsatt eller till och med uppfattningen om att deras liv och vardag inte skiljer sig från andras, att allas föräldrar slår när de blir arga. Att lära sig att våld inte är normalt kan vara avgörande för att en individ ska kunna ta första steget mot att förändra sin situation.

R2: När vi har våra grupper för vuxna som är utsatta så pratar vi också om föräldraskapet. Så det handlar om att de som kommer hit behöver förstå sin egen utsatthet. Det kan många gånger vara det [insikten] som får dem att ta steget att lämna.

Citatet ovan visar betydelsen av förståelse och insikt kring sin egen utsatthet för att offret ska kunna och våga lämna en våldsam relation. En utsatt individs försvarsstrategier kan vara otillräckliga i längden och en våldsam relation och våld i hemmet kan inte vara en hållbar

situation varken för förälder eller barn. Vidare lyfte även respondenterna vikten av att lära våldsutsatta barn att deras situation inte är normal och att den heller inte är deras fel och inte deras ansvar att lösa. Förståelse och kunskap kring sina känslor och upplevelser är en viktig aspekt i att kunna hantera obehagliga och orättvisa situationer mer konstruktivt. Det framkommer en idé om att enbart yttre faktorer som stöd och behandling inte är nog – även inre faktorer som medvetenhet och motivation spelar en central roll för att kunna bryta en våldsspiral. Respondenterna betonade vikten av att individen själv inser konsekvenserna av sitt beteende och har en vilja att förändras. För att en individ ska vilja förändra ett beteende behöver hen uppleva det som ett problem och uppleva “Jag har gått över gränsen.” (R1).

Utbildande insatser kring våld och våldsutsatthet kan verka förebyggande mot normaliseringsprocessen. Om en person får kunskap kring hur en våldsspiral kan födas så finns det chans att personen är mer uppmärksam och vaksam om den blir utsatt för ett normbrytande beteende. Det kan även vara fördelaktigt att ha kunskap kring ens känslor och fysiska symptom för att öka chansen att förstå vad som händer en själv eller se någon annan som blir utsatt, vilket kan öka chansen att kunna motverka eller avbryta en normaliseringsprocess av våld (Lundgren 2012). Ur ett terapeutiskt och utvecklingspsykologiskt perspektiv kunde att få lära sig om sina känslors uppgift och få lära sig hälsosamma strategier för att hantera rädsla, ilska, sorg och skam göra det lättare att reglera dem och undvika destruktiva beteenden och mönster framåt i tiden (Havnesköld & Risholm Mothander, 2009; Retzinger & Scheff, 2000).

6.2.2 Hinder för att bryta våldsspiralen

Precis som det finns stöd som kan hjälpa en individ att bryta våldsspiralen, finns det även hinder som kan försvåra eller omöjliggöra förändring. Respondenterna lyfte fram flera aspekter som kan bidra till att våldet fortsätter, där några av de mest centrala var individens självkänsla, insatsers räckvidd, samt miljö och social påverkan.

Självkänsla

En instabil och negativ självbild kan leda till hopplöshet, svårigheter att ta emot hjälp och en ökad risk för återfall i destruktiva beteenden. Ofta handlar det inte enbart om vilja att skada, utan om ett desperat behov av att upprätthålla kontroll och undvika avvisande. Förövare som utövar våld tenderar ha en låg självkänsla och svårigheter att hantera negativa känslor som till exempel skam och rädsla. Dessa psykologiska faktorer kan göra det svårt att bryta den

destruktiva våldsspiralen, där en brist på självkänsla blir ett avgörande hinder för förändring och för att utveckla hälsosamma sätt att hantera känslor av övergivenhet och skam. Nedan beskrivs psykologiska mekanismer som driver våldet:

R1: Du skrämmer, alltså - har du dålig självkänsla och inte kan hålla kvar en kvinna genom kärlek, så håller du kvar henne med rädsla. Du klarar inte avvisandet, att en kvinna gör slut med dig. Så det är ofta kränkta personer, med ganska dålig självkänsla som är våldsamma. De är ofta rädda att bli övergivna.

I citatet framgår att personer som utövar partnervåld ofta har en låg självkänsla och svårigheter att hantera negativa känslor, såsom att bli avvisade eller kränkta. Våldet kan därmed fylla en funktion av kontroll – ett sätt att behålla makten i relationen och undvika att hantera känslan av övergivenhet genom att skrämma sin partner till att stanna. En låg självkänsla hos förövaren utgör därmed ett betydande hinder för att bryta våldsspiralen. Flera respondenter betonade vikten av att arbeta med självkänslan som en central del i behandlingsinsatser för att hjälpa individer att lämna ett våldsamt beteende bakom sig.

Denna koppling mellan självkänsla och våldsutövande kan dels anknytas till Janssons (2016) idé kring skamkänslighet och sambandet mellan skam och ilska. Jansson visar att män som hade en tendens att vara känsliga för situationer där de känner sig avvisade, förödmjukade eller oälskade saknade strategier att hantera dessa obehagliga känslor utan tog istället till aggression (Jansson 2016). Likaså kopplar socialarbetare i Nathaniels studie (2021) ihop våldsutsatthet med dålig självkänsla samt dåliga hanteringsstrategier för negativa känslor med våldsutövning. Även Havnesköld och Risholm Mothander (2009) beskriver skyddsstrategin att omvandla skam till ilska. Dels kan problematiken kring låg självkänsla kopplas till normaliseringsprocessen, i detta fall konsekvensen av förövarens strategier att behålla kontroll över offret och därigenom våldets externalisering, behov av att kontrollera offrets beteende genom våld för att inte bli avvisad (Lundgren 2012).

Insatsers räckvidd

Utöver individens inre faktorer, såsom självkänsla, kan även yttre faktorer påverka möjligheten att bryta våldsspiralen. En central aspekt som lyftes av respondenterna var

begränsningarna i de insatser som erbjuds. Insatsernas tillgänglighet, varaktighet och anpassning till individens behov spelar en avgörande roll för deras effektivitet. Här presenteras respondenternas uppfattningar om insatsernas räckvidd och vilka brister som kan utgöra hinder för förändring.

R3: Hur gör man för att bryta Alex beteende när han kommer hem och ser våld? Hans pappa som slår sin fru? Det skulle vara det svåraste, att man inte når den grunden. Vi går hem klockan halv fem och de går hem till sig. Och jag kan inte vara där.

I citatet ovan lyfts begränsningar för insatserna i form av tid, miljö och det som sker utanför en socialarbetares kontroll. Respondenten ser dessa begränsningar som en utmaning och ett hinder i arbetet med våld. Arbetstidens omfattning och plats är bunden till en specifik verksamhet samtidigt som det inte är möjligt att kontrollera och säkerställa att klienten inte utsätts/utsätter för våld utanför verksamheten. Ett intressant och tankeväckande resultat är socialarbetarens beskrivning av insatsernas begränsningar, särskilt i relation till vad som sker utanför verksamheten. Detta belyser en aspekt av förändringsarbetet som inte fångas fullt ut av de teoretiska utgångspunkterna som använts i denna studie. Det visar på en verklig utmaning i arbetet mot våld – att förändring inte enbart kan ske inom verksamheten utan måste förstås i ett bredare sammanhang.

Myndigheters sätt att arbeta

I arbetet med att utreda och hantera våld i familjer ställs myndigheter inför en rad komplexa utmaningar. Trots många anmälningar om våldsutsatta barn till socialtjänsten, är det bara en liten andel av dessa fall som leder till åtal. En viktig aspekt är svårigheten att bevisa våld när det står ord mot ord, samt att barn ofta saknar det språk och de kognitiva verktyg som krävs för att på ett korrekt sätt återge sina upplevelser. Denna problematik försvårar inte bara möjligheten att åtala förövare utan kan även hindra att barn och andra utsatta får det stöd de behöver för att bearbeta sina trauman. Därtill finns en påtaglig risk att pågående utredningar prioriteras framför långsiktig behandling, vilket kan försvåra arbetet med att bryta våldsspiralen som många familjer fastnar i. När det kommer till myndigheters sätt att arbeta uttalade sig en respondent på följande sätt:

R2: Många barn varje vecka har anmälts till socialtjänsten, men ungefär tio procent går att leda vidare till åtal. För att det är svårbevisat. Utsatta behöver tid för att förstå, för att läka, för att släppa rädsla. Och det har inte alltid myndigheter. Polisutredningar ska gå fort. Socialtjänstens utredningar ska gå fort.

Här tog respondenten upp problematiken kring hur socialtjänsten och polisen arbetar med utredningar kring våld i familjer. Det framkommer att våld kan vara svårt att bevisa när det står ord mot ord mellan förövare och offer, vilket kan leda till att förövare kan komma undan konsekvenser och kan fortsätta sitt våldsutövande. Dessa arbetsrutiner är någon som kan hindra att våld i hemmet upptäcks och därmed att offer och förövare får hjälp, vilket försvårar processen att bryta våldsspiralen. Vidare reflekterades det kring svårigheter i situationer när barn ska delta i polisförhör och vittna om våld eftersom det ofta ställs lika höga krav på barnen att berätta om våld som på vuxna, trots att små barn sällan har förmågan att adekvat beskriva våld och alla dess nyanser. Respondenter nämnde svårigheter kring att arbeta behandlande med utsatta barn i rädsla för att störa en pågående polisutredning.

Barn som ska vittna om våld kan sakna språk för att beskriva det som har hänt och i den normbrytande anknytningssituationen vara väldigt lyhörda och vårdande gentemot sin förälder trots att hen utsätter barnet för våld. Barn som växer upp i en våldsam hemmiljö tenderar att få en otrygg anknytning, vilket i sin tur kan leda till olika strategier för att hantera otrygghet och stress, ofta på bekostnad av deras egna behov och välmående (Havnesköld & Risholm Mothander, 2009). Det är inte ovanligt att utsatta barn tar ansvar över förövarens känslor, vilket kan kopplas till normaliseringsprocessen och den långvariga upplevelsen av latent våld och förövarens växlande mellan våld och ömhet (Lundgren 2012). Förövaren kan även externalisera våldet eller förminska det genom normalisering och förflyttning av fokus, som exemplifieras av Respondent 2: "En våldsutövare kan säga att 'Hon polisanmäler mig hela tiden, men du ser ju, jag är inte dömd.'" (R2). Socialarbetare i Nathaniels studie lyfter också resursbrist och myndigheters processer som faktorer som kan försvåra för både våldsutsatta och våldsutövande individer att få den hjälp de behöver (Nathaniel 2021). En annan intressant aspekt av resultatet är myndigheternas tidsbrist, som kan kopplas till samhällets resursfördelning och effektiviseringssträvanden.

Otrygg och våldsam miljö

Individens omgivning och sociala sammanhang har en betydande inverkan på möjligheten att bryta våldsspiralen. Familj, vänner och sociala nätverk kan antingen främja förändring eller förstärka destruktiva beteendemönster. Respondenterna lyfte hur negativa miljöer där våld är förekommande kan försvåra processen att lämna ett våldsamt beteende. Flera av respondenterna reflekterade kring hur en våldsam hemmiljö hör ihop med våldsspiralen:

R3: Jag tror det är väldigt svårt att bryta den här spiralen om man har en hemsituation där den spiralen redan finns.

Respondenterna angav sambandet mellan en våldsam hemmiljö och svårigheten att komma ur eller undvika en våldsspiral både som barn och vuxen. Respondent 4 uttryckte att i hans erfarenhet fanns ett samband mellan att vara i en våldsam miljö och att inte ha kapacitet till att leva ett sunt liv: "Om man är i konstant våld eller hot om våld i sin närmiljö så har man inte kapacitet till att förändra någonting." (R4). Att sakna kapacitet kan innebära att våldsutsatta kan uppleva stress, svårigheter att slappna av, fokusera samt inlärnings- och koncentrationssvårigheter. En hotfull och otrygg miljö kan leda till både fysiska och psykiska problem som kan försvåra processen att ta sig ur en våldsspiral (Havnesköld & Risholm Mothander 2009; SKR 2020). Respondent 2 lyfte fram de svårigheter som kan uppstå efter att ha varit utsatt för våld under en längre tid. Hen påpekade att både fysiskt och psykiskt våld, exempelvis gaslighting, kan leda till att offret ifrågasätter sitt eget minne och tappar greppet om vad som är verkligt. Att utsättas för våld i hemmiljö – en plats där individen borde känna sig som tryggast – kan orsaka allvarliga skador och försvåra möjligheten att bryta sig ur våldsspiralen (SKR 2020). När det gäller normaliseringsprocessen menade respondenterna att den sker långsamt. Både förövare och offer tenderar att antingen externalisera eller internalisera våldet, vilket i vissa fall gör att offret inte ens är medvetet om sin egen utsatthet. Detta kan, som tidigare nämnts, ta sig uttryck i gaslighting och minnessvårigheter (Lundgren 2012).

Uppfostringsvåld

Synen på barnuppfostran och användning av våld kan variera kraftigt mellan olika kulturer och samhällen, vilket ibland leder till svårigheter för individer att anpassa sig till nya normer. För många föräldrar som har vuxit upp med våld som en accepterad del av uppfostran, kan det

vara svårt att bryta denna vana i ett samhälle där sådant beteende är förbjudet. Denna kulturella skillnad kan utgöra ett hinder för att komma ur en våldsspiral, där gamla normer och inlärdade beteenden hindrar föräldrar från att se alternativa, icke-våldsamma sätt att uppfostra sina barn.

R1: Det är ju många av invandrare som har med sig att aga är okej. Och de vet att det inte är tillåtet här men har svårt med – vad är alternativen då? Många är nog handfallna när man inte får uppfostra på det sättet. För att det är ju så de har lärt sig, alltså “Det är så man uppfostrar barn” i den kulturen.

Det finns en uppfattning kring att i en svensk kontext är uppfostringsvåld mer förekommande bland utlandsfödda. Respondent 1 beskriver utländska föräldrar som handfallna när de kommer till ett samhälle där barnaga är mot lagen. Hen nämner även att många av dessa vuxit upp bland andra normer i det egna hemlandet, där barnaga ibland även förekommer i skolmiljö. Enligt respondenten verkar det kunna finnas en uppfattning om att uppfostringsvåld är en del av en god uppfostran och föräldrar vill ge sina barn en lika god uppfostran som de själva fått. En frånvaro av uppfostringsvåld uppfattas som slappt föräldraskap och att barnen får göra vad de vill. Dessa uppfattningar kan kopplas till Grubers studie (2011), där elevvårdare resonerar kring att vissa typer av våld inte betraktas som "svenskt" utan snarare som en del av en annan kultur.

I dessa uttalanden framgår ett perspektiv på att våld kan vara kopplat till kultur och kulturella normer samt att de överförs intergenerationellt. Det kan uppstå en kulturkrock kring hur man uppfostrar barn och hur man löser konflikter där synsätten på våld har rötter i mer våldspositiva normer. Trots att aga idag är olagligt i Sverige finns det ändå kulturer som ser det som ett nödvändigt verktyg för uppfostran (Deater-Deckard & Dodge 1997; Silveira, Shafer, Dufur, & Roberson 2021; UNICEF 2017). Utlandsfödda barn och föräldrar har i undersökningar uppgett en positiv attityd till fysiskt våld i uppfostringsyfte och att de blivit slagna/slagit i högre utsträckning (Janson, Jernbro & Långberg 2011; Jernbro & Landberg 2020; Jernbro, Landberg & Thulin 2023). Ur ett kulturellt perspektiv skulle detta kunna ses som ett samhälles gemensamma värderingar och uppfattning om att våld är en nödvändig del av en anständig uppfostran, där våld alltså definieras som något positivt och uppfyller en viktig funktion av att skapa samhällsdugliga medborgare (Nilsson & Lövkrona 2020). Denna intergenerationella överföringen av våldsamt beteende kan anknytas till Banduras (1978) och

Akers (1998) sociala inlärningsteorier. Som nämnt tidigare i texten finns en stark koppling mellan beteendelinäring och begreppen observation, imitation och definition (Banduras 1978; Akers 1998).

7. Slutdiskussion

Syftet med denna studie var att undersöka hur yrkesverksamma inom socialt arbete uppfattar våldsspiralen samt vad yrkesverksamma inom socialt arbete uppfattar som möjligheter eller hinder för att klienter ska kunna bryta våldsspiralen. Genom intervjuer och analyser har studien svarat på vad yrkesverksamma socialarbetare har för uppfattningar kring fenomenet våldsspiralen samt vad som anses vara stödjande för att främja en förändringsprocess, och vad som ses som hinder för att klienter ska kunna bryta våldsspiralen. Det som framkommit av intervjuerna med yrkesverksamma inom socialt arbete är att det i dagens samhälle finns en analys kring våldsspiralen samt kunskap kring och insatser för att hjälpa både våldsutsatta och våldsutövare att ta sig ur en våldsspiral samtidigt som det finns sånt som hindrar eller försvårar den processen

Socialarbetares erfarenhet vittnar om att individer som hamnar i våldsspiralen, både förövare och offer, ofta själva är utsatta redan från barndomen. Detta resultat går i linje med Widoms (1989b) perspektiv på en korrelation mellan våldsutsatthet och våldsbenägenhet senare i livet samt Estiennes (2020) fynd om att fysiskt våld är en bidragande faktor till att hamna i en våldsspiral. Samtliga respondenter poängterar att det är avgörande att ingripa tidigt för individer som riskerar att hamna i en våldsspiral. Respondenterna framhåller att en miljö med tydliga gränser och en känsla av trygghet är centralt för att bryta våldsspiralen. Genom att skapa strukturer där våld inte accepteras och där individer får träna på hälsosamma beteenden kan man hjälpa dem att återfå sin kapacitet och bygga en stabil vardag. Miljö och förebilder påverkar hurdana strategier barn och ungdomar utvecklar för att hantera svårigheter och lösa problem, vilket kan anknytas till Banduras (1978) och Akers (1988) teorier om social inlärning. Det lyfts fram att positiva förebilder, särskilt i relation till manligt beteende, spelar en viktig roll. Genom att visa upp alternativ till det traditionella, ofta våldsamma, sättet att "vara man" – exempelvis genom att visa ömhet och omtanke – kan man motverka den kultur där våld normaliseras. Respondenterna noterar även att sociala medier bidrar till en normalisering av våld och att unga, genom exponering för sådana normer, riskerar att anamma

destruktiva beteenden. Insatser som till exempel miljöombyte eller lärande av och övning på sunda strategier att hantera motgångar går i linje med Banduras tankar kring att en våldsam hemmiljö eller umgängeskrets kan ha en stor betydelse för beteendeläring (Bandura 1978). Dessa mekanismer påverkar individens beteendeutveckling och är även förenligt med Banduras (1978) och Akers (1988) teorier om observation, imitation och differentiell association kopplat till beteendeläring eftersom social interaktion och modellerna, förebilderna, i denna påverkar vilka normer och beteenden som individer befäster.

Ett centralt tema för att bryta våldsspiralen är vikten av att rikta insatser mot själva våldsutövarna. Här pekas på behovet av att arbeta med individens självkänsla, empati och att bearbeta tidigare erfarenheter av kränkningar och känslor av övergivenhet. Samtal och träning i självmedvetenhet och ilskehantering lyfts fram som centrala delar i det förebyggande arbetet mot våld och i normaliseringsprocessen. Detta överensstämmer med socialarbetarnas uppfattningar i Nathaniels studie (2021). Dessa insatser inkluderar inte bara att stötta de som redan befinner sig i en våldsam situation, utan även att arbeta preventivt, exempelvis genom utbildande samtal med barn och ungdomar innan negativa mönster etableras genom en individs reproducering, rationalisering och neutralisering av normbrytande beteenden (Akers 1998). Det handlar om att identifiera och bryta de destruktiva strategierna tidigt, både hos barn och i vuxenlivet genom psykoedukativa insatser som information och samtal på individuell och samhällslig nivå kring olika typer av våld, våldets konsekvenser och varningstecken på att man själv eller någon annan är utsatt, eftersom kunskap och förståelse kring våldsutövning ses som en viktig del i att bryta en normaliseringsprocess och komma ur en våldsspiral (Lundgren 2012). Som tidigare nämnt finns även ett utvecklingspsykologiskt perspektiv på insatser där det kan antas att tidiga interventioner och kunskap om känslor och sunda hanteringsmetoder leder till mindre risk att utveckla destruktiva beteendemönster (Havnesköld & Risholm Mothander 2009; Retzinger & Scheff 2000).

Respondenternas intervjuvar, i likhet med resultaten i Nathaniels studie (2021), pekar på att låg självkänsla är en central faktor i våldsutövande och viktig att arbeta med. Kopplingen mellan självkänsla och våld kan knytas till Janssons (2016) fynd om skamkänslighet, där sambandet mellan skam och aggression är grundat i våldsutövning i barndomen. Aggression blir en slags strategi att hantera avvisande eller förnedring vilket även Havnesköld & Mothander (2009) redovisat. Respondenterna poängterade att denna dynamik kan förstås som en form av latent våld, där förövaren kan använda hot och våld för att kontrollera offret och

samtidigt undgå känslan av förnedring och avvisande. I en relation kan denna dynamik förklaras med hjälp av Lundgrens (2012) teoretiska tolkningsmodell av normaliseringsprocessen. Den underliggande psykologiska mekanismen orsakad av våldsutsatthet gör att förövare undviker känslan av avvisande genom att binda ett offer till sig och försäkra sig om att hen inte lämnar. Om denna mekanismen inte behandlas utgör det ett hinder för både förövare och offer att bryta sig ur våldsspiralen.

Respondenterna lyfter fram strukturella begränsningar i insatserna, såsom tidsbrist, arbetsmiljö och faktorer utanför socialarbetarens kontroll. På samma sätt som i Nathaniels studie (2021) uppfattas dessa begränsningar som hinder i arbetet med att förebygga och hantera våld. Insatserna är knutna till specifika verksamheter, vilket innebär att det är svårt att säkerställa att klienter blir tillräckligt starka och skickliga på att tillämpa de kunskaper och strategier som socialarbetare lär ut även utanför verksamheten.

En anmärkningsvärd aspekt är kopplingen mellan våldsspiralen och begränsningen av tid i socialtjänstens och polisens arbete med utredningar kring våld inom familjer. Denna begränsning ses som ett hinder då utredningar där det är två parter som står ord mot ord eller utredningar som involverar barn kan behöva mer tid och resurser, vilket myndigheter oftast inte har. Barn som växer upp i våldsamma hemmiljöer kan ha svårt att vittna om våld, dels på grund av bristande förmåga att förstå våld, dels på grund av normaliseringen av våldet och dels på grund av deras anknytning till förövaren (Havnesköld & Risholm Mothander 2009; Lundgren 2012). Bristen på tid inom myndigheter lyfts fram som en avgörande aspekt, vilket kan kopplas till samhällets resursfördelning och effektiviseringskrav. Socialarbetare lyfte tids- och resursbrist som allvarliga problem som orsakar svårigheter att upptäcka våld och hindrar djupgående insatser som skulle kunna hjälpa individer att ta sig ur en våldsspiral.

Respondenterna framhåller som tidigare nämnt sambandet mellan en våldsam hemmiljö och svårigheten att bryta en våldsspiral, både som barn och vuxen. Våld internaliseras ofta genom långsamma processer, där gaslighting och subtila former av kontroll gradvis normaliserar våldet. Detta kan kopplas till intergenerationell överföring av våld (Widom 1989b; Estienne 2020) samt Banduras (1978) och Akers (1998) sociala inlärningsteorier, där observation, imitation och definition spelar en kärnroll i beteendeutveckling. Enligt respondenterna sker normaliseringen av våld gradvis, där både förövare och offer anpassar sig till våldet och offer kan till och med förlora insikten om sin egen utsatthet (Lundgren 2012). En aspekt som diskuteras är hur individer som vuxit upp med våld riskerar att utveckla otrygg eller

desorganiserad anknytning och därmed hantera konflikter genom aggressiva strategier, vilket i stor utsträckning kan leda till ytterligare konflikter och vidare aggression (Havnesköld & Risholm Mothander 2009).

En annan central aspekt i resultatet är kulturella perspektiv på våld. Eskaleringen av våld i samhället kopplas här till förändrade uppfattningar och normer kring våld, där bland annat kultur, musik och medier spelar en avgörande roll. Denna förändring i hur våld definieras och upplevs är troligt ur ett kulturellt perspektiv, då kulturella föreställningar och normer inte är statiska utan genomgår en ständig utveckling i relation till samhällets politiska, sociala och ekonomiska strukturer (Nilsson & Lövkrona 2020). Våldets funktion och uttryck formas av de rådande normerna och värderingarna i ett samhälle vid en given tidpunkt. Respondenterna nämner, på samma sätt som de i Grubers studie (2011), att våld kan kopplas till kulturella normer och att kulturkrockar kan uppstå kring barnuppfostran och konflikthantering när människor från andra länder och kulturer kommer till Sverige. Det finns ett samband mellan att vara utlandsfödd och bo i ett socioekonomiskt svagt område, samtidigt som att leva i ett socioekonomiskt svagt område är en riskfaktor för att uppleva och utsättas för våld. Inte sällan finns det en individuell preferens att bosätta sig i samma område som individer från samma etniska grupp (Delmos 2021; WHO 2016). Det kan skapa en känsla av förutsägbarhet och trygghet, däremot finns det anledning att tro att det försvårar integrationen och anpassningen till den generella svenska attityden mot barnaga. Detta då nationella kartläggningar under de senaste 15 åren visat att utlandsfödda föräldrar och barn samt barn till utlandsfödda föräldrar visar en betydligt positivare attityd till fysiskt våld i uppfostringssyfte än svenskfödda individer (Janson, Jernbro & Långberg 2011; Jernbro & Landberg 2020; Jernbro, Landberg & Thulin 2023).

Det finns många perspektiv på våld, hur det uppstår och vad som kan leda till en eskalering av våldet. I denna studie har endast en bråkdel diskuterats och det finns massvis med frågeställningar som hade varit intressanta att undersöka vidare. Till exempel vore det intressant att fördjupa sig i huruvida skam och låg socioekonomisk status kan höra ihop med uppfostringsvåld och om en stabil inkomst som medborgarlön kunde minska våldet i hemmet eller fördjupa sig i om undervisning kring hanteringsstrategier och jobbiga känslor i grundskolan kunde minska våldet i ett kortare och längre tidsperspektiv.

Referenslista

Akers, R.L., Sellers, C.S. & Jennings, W.G. (2020). *Criminological theories introduction, evaluation, and application*. Malmö: MTM.

Arbetsmarknadsdepartementet (2022a). *Uppdrag att översätta, anpassa och utvärdera två evidensbaserade våldsförebyggande program 2022–2025*. Stockholm: Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/7236f46513524faaa2bd912c8d9000c6/nationellt-valdsforebyggande-program2.pdf>

Arbetsmarknadsdepartementet (2022b). *Nationellt våldsförebyggande program på området mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/7236f46513524faaa2bd912c8d9000c6/nationellt-valdsforebyggande-program2.pdf>

Baianstovu, R. (2017). *Heder: Hedersrelaterat våld, förtryck och socialt arbete*. Studentlitteratur AB.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.

Bandura, A. (1978). Social Learning Theory of Aggression. *Journal of Communication*, 28(3), ss.12–29. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1978.tb01621.x>

Baldry, A. C. (2003) Bullying in schools and exposure to domestic violence. *Child Abuse & Neglect*, 27(7), ss. 713 – 732, [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(03\)00114-5](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(03)00114-5)

Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, ss. 8 – 14. <https://doi.org/10.1016/j.npls.2016.01.001>

Berne, S. & Frisé, A. (2020). *Utsatt på internet En internationell forskningsöversikt om nätmobbning bland barn och unga*. Stockholm: Statens medieråd.
https://mediemyndigheten.se/globalassets/rapporter-och-analyser/2020/utsatt-pa-internet_tillganglighet_sanpassad.pdf

Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2021). *Våld i ungas parrelationer*. (Rapport 2021:15). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
<https://bra.se/rapporter/arkiv/2021-10-29-vald-i-ungas-parrelationer>

Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2023a). *Knivvåldets utveckling i Sverige från 2010 till 2022*. (Kortanalys 6/2023). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

<https://bra.se/rapporter/arkiv/2023-12-19-knivvaldets-utveckling-i-sverige-fran-2010-till-2022>

Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2023b). *Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde*. (Rapport 2023:13). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

<https://bra.se/rapporter/arkiv/2023-11-01-barn-och-unga-i-kriminella-natverk>

Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2024a). *Dödligt våld i Sverige sedan 1990*. (Rapport 2024:6). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

<https://bra.se/rapporter/arkiv/2024-05-16-dodligt-vald-i-sverige-sedan-1990>

Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2024b). *Skolundersökningen om brott 2023*. (Rapport 2024:10). Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

<https://bra.se/rapporter/arkiv/2024-10-24-skolundersokningen-om-brott-2023>

Brottsförebyggande rådet, BRÅ (2024c). *Brott i nära relation* (Rapport 2024:4).

<https://bra.se/rapporter/arkiv/2024-05-06-brott-i-nara-relation>

Brune, Y. (2006) Den dagliga dosen. Diskriminering i Nyheterna och Bladet. I Camauër, L. & Nohrstedt, S. A. (red.) *Mediernas Vi och Dom: Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen*. (SOU 2006:21) Stockholm: Edita Sverige AB

<https://www.regeringen.se/contentassets/976435886ee54a6ebda2f149522e9395/mediernas-vi-och-dom---mediernas-betydelse-for-den-strukturella-diskrimineringen/>

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber

Caetano, R., Field, C. A., & Nelson, S. (2003). Association between childhood physical abuse, exposure to parental violence, and alcohol problems in adulthood. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(3), ss. 240-257.

Deater-Deckard, K., & Dodge, K. A. (1997). Externalizing Behavior Problems and Discipline Revisited: Nonlinear Effects and Variation by Culture, Context, and Gender. *Psychological Inquiry*, 8(3), ss. 161–175.

- Delegationen mot segregation, Delmo (2021). *Segregation i Sverige – Årsrapport 2021 om den socioekonomiska boendesegregationens utveckling*. (Rapport 2021/334).
https://segregationsbarometern.boverket.se/app/uploads/2024/09/Segregation-i-Sverige_Arsrapport-2021-om-den-socioekonomiska-boendesegregationens-utveckling_Delmos-2021.pdf
- Ehrensaft, M. K., Cohen, P., Brown, J., Smailes, E., Chen, H., & Johnson, J. G. (2003). Intergenerational transmission of partner violence: A 20-year prospective study. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(4), ss. 741–753. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.71.4.741>
- Estienne, E. G. (2020). *Variations in the Cycle of Violence*. Diss. Massachusetts: University of Massachusetts Lowell.
<https://www.proquest.com/dissertations-theses/variations-cycle-violence/docview/2412104350/se-2>
- Fors, J. (2022). Dödandet måste få ett slut. *Omtanke:tidningen för vård och omsorg*, 16(1), ss. 30 – 32.
<https://artikelsok-ip-btj-se.ezproxy.ub.gu.se/article/3052856>
- Gardner, F., Burton, J., & Klimes, I. (2006). Randomised controlled trial of a parenting intervention in the voluntary sector for reducing child conduct problems: Outcomes and mechanisms of change. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 47(11), ss. 1123–1132.
<https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2006.01668.x>
- Gruber, S. (2011) ‘Nationella föreställningar och gränser i skolans insatser mot «hedersrelaterat» våld’, *NORDIC STUDIES IN EDUCATION*, 31(3), ss. 149–164.
<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-5949-2011-03-01>.
- Havnesköld, L., & Risholm Mothander, P. (2009). *Utvecklingspsykologi*. (3., [helt omarb., och uppdaterade] uppl.) Stockholm: Liber.
- Isdal, P. (2017). *Medkänslans pris*. Första uppl. Stockholm: Gothia Fortbildning AB.
- Jacobsen, D. I. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB
- Janson, S., Jernbro, C., & Långberg, B. (2011). *Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige – en nationell kartläggning 2011*. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Edita Västra Aros.

Jansson, P. M. (2013). An explorative single case study of the therapist's perspectives on power, emotions and identity changes in cognitive behaviour therapy against men's violence in Sweden. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracovens. Studia Sociologica*, 5(2), ss. 117–134.

Jansson, P. M. (2016). *Våldets onda cirklar: en explorativ undersökning av mäns barndomsupplevelser, maskuliniteter, känslor, våld samt terapeutiska interventioner mot våld*. Diss. Jönköping: Högskolan i Jönköping, 2016.

Jansson, P. M. (2017). Exploring pathways related to men's violence : A qualitative exploration of the relationship between violent men's violence and their masculinities, childhood, and emotions. *Deviant Behavior*, 40(10), ss. 1171–1186. <https://doi.org/10.1080/01639625.2018.1472929>

Jernbro, C., Landberg, Å. (2020). *Multiutsatta barn – Om barn som utsatts för flera typer av barnmisshandel*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Jernbro, C., Landberg, Å. & Thulin, J. (2023) *Våld mot barn 2022 EN NATIONELL KARTLÄGGNING*. Stockholm: Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Kalman, H. & Lövgren, V. (red.) (2019). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. 2 uppl., Malmö: Gleerups

Krantz, E. (15 januari 2020). Fällande domar när gansterrappen hamnar i rätten. *Sveriges Radio*. <https://sverigesradio.se/artikel/7384671>

Kullberg, C., Skillmark, M., Nord, C., Pers, A. & Fäldt, J. (2015). *Förståelse, bedömningar och hjälpinsatser : Socialarbetares arbete med män som våldsoffer*. (Rapport 2015:02) Falun: Högskolan Dalarna <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.3126.4803>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. uppl., Lund: Studentlitteratur AB

Kwong, M. J., Bartholomew, K., Henderson, A. J. Z., & Trinke, S. J. (2003). The intergenerational transmission of relationship violence. *Journal of Family Psychology*, 17(3), ss. 288–301. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.17.3.288>

Lansford, J. E., & Dodge, K. A. (2008). Cultural Norms for Adult Corporal Punishment of Children and Societal Rates of Endorsement and Use of Violence. *Parenting*, 8(3), ss. 257–270.

<https://doi.org/10.1080/15295190802204843>

Lundgren, E. (2012). *Våldets normalisering och andra våldsförståelser*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

McGrath, S. A., Nilsen, A. A., & Kerley, K. R. (2011). Sexual victimization in childhood and the propensity for juvenile delinquency and adult criminal behavior: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 16(6), ss. 485-492.

Nathaniel, K.-A. (2021). What Can We Do? Social Workers in Trinidad Discuss Intimate Partner Violence Against Women. *Violence Against Women*, 27(15–16), ss. 2971–2989.

<https://doi.org/10.1177/1077801220981140>

Nicholson, J. & Higgins, G. E. (2017). Social Structure Social Learning Theory: Preventing Crime and Violence. I Teasdale, B. & Bradley-Engen, M.S. (red.) (2017). *Preventing Crime and Violence*. Switzerland: Springer. DOI:10.1007/978-3-319-44124-5_2

Nilsson, G., & Lövkrona, I. (2020). *Våldets kön: kulturella föreställningar, funktioner och konsekvenser*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur AB

Retzinger, S., & Scheff, T. (2000). Emotion, alienation, and narratives: Resolving intractable conflict. *Mediation Quarterly*, 18(1), 71–86.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, ROKS (2025). *Normaliseringsprocessen*. <https://roks.se/om-vald/nar-valdet-pagar/normaliseringsprocessen> [2025-01-20]

SCB (2025). *Utrikes födda i Sverige*.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/utrikes-fodda-i-sverige/>

Scheff, T. J. (2003). Male emotions/relationships and violence: A case study. *Human Relations*, 56(6), ss. 727–749.

Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Los Angeles: SAGE.

Silveira, F., Shafer, K., Dufur, M. J., & Roberson, M. (2021). Ethnicity and Parental Discipline Practices: A Cross-National Comparison. *Journal of Marriage and Family*, 83(3), ss. 644–666. <https://doi.org/10.1111/jomf.12715>

Socialstyrelsen (2014). *Manual för FREDA Standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2014-6-15.pdf>

Steinberg, L. (2000). Youth violence: Do parents and families make a difference? *National Institute of Justice Journal*, 2, ss. 30–38. <https://ojp.gov/pdffiles1/jr000243f.pdf>

Svedmark, E. (2019) Att skydda individen från skada. En forskningsetisk balansakt. I Kalman, H. & Lövgren, V. (red.) (2019). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. 2 uppl., Malmö: Gleerups.

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR (2020). *Barn som upplever våld. Att stödja barn och bedöma föräldrars omsorgsförmåga*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Regioner. <https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/barnsomupplevervald.64657.html>

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR (2024). *Våldsprevention, unga i skolan*. <https://skr.se/skr/skolakulturfritid/forskolagrundochgymnasieskolakomvux/jamstalldskola/valdspreventionunga.14642.html> [2025-01-20]

SVT. Bergander, O. (16 maj 2024). Ny rapport: Det dödliga våldet mot unga män på historiskt höga nivåer. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/ny-rapport-det-dodliga-valdet-mot-unga-man-pa-historiskt-hoga-nivaer>

SVT. Sandén, T., Gotlin, M., Hanagarth, A., & Lindhe, F. (5 februari 2025). Elva döda i skolskjutning i Örebro. *SVT Nyheter*. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/orebro/stor-polisinsats-i-orebro-r77xx0>

United Nations Children's Fund, UNICEF (2017). *A FAMILIAR FACE Violence in the lives of children and adolescents* (Rapport 2017). New York: UNICEF Data and Analytics Section <https://data.unicef.org/resources/a-familiar-face/>

Utskottet för kvinnors rättigheter och jämställdhet (2018). *Cyber violence and hate speech online against women*. Bryssel: Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf)

Uppdrag granskning (2022). *Uppdrag granskning: Topplistas 100-gubbar* [video]. SVT Play. <https://www.svtplay.se/video/jmLgq3q/uppdrag-granskning-topplistas-100-gubbar-1/1-takeover> [2024-10-25]

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed 2024*. Stockholm: Vetenskapsrådet. <https://www.vr.se/uppdrag/etik/god-forskningssed---ny-utgava.html>

Widom, C. S. (1989a). Does violence beget violence? A critical examination of the literature. *Psychological Bulletin*, 106(1), ss. 3–28. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.106.1.3>

Widom, C. S. (1989b). The Cycle of Violence. *Science*, 244(4901), ss. 160–166. <http://www.jstor.org/stable/1702789>

WHO, World Health Organization (2014). *Violence against women*. [2025-01-09] <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs239/en/>

WHO, World Health Organization (2015). *Understanding and addressing violence against women*. https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/77433/WHO_RHR_12.35_eng.pdf?sequence=1

WHO (2016). *INSPIRE Seven strategies for ending violence against children*. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/207717/9789241565356-eng.pdf?sequence=1>

Zhang, Y. & Wildemuth, B. M. (2016). Qualitative Analysis of Content. I Wildemuth, B. (Red.). (2016). *Applications of Social Research Methods to Questions in Information and Library Science* (2:a uppl.). Libraries Unlimited. <https://doi.org/10.5040/9798400613739>

Ålund, A. & Schierup, C.-U. (2022) Multikulturalismens paradoxer. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 28(3), s. 347. <https://doi.org/10.3384/svt.2021.28.3.4267>

Tabellförteckning

Tabell 1. *Ett exempel på hur analysprocessen genomfördes presenteras i tabellen. Tabellen inkluderar meningsbärande enheter (citat från transkriberade intervjuer), kondenserade enheter (sammanfattningar av citaten), koder (centrala mönster i materialet), kategorier (begrepp som representerar de centrala mönstren) samt teman (övergripande abstrakta begrepp).*

Meningsbärande enhet	Kondenserad meningsbärande enhet	Kod	Kategori	Tema
R3: Det finns någonting ... i att hitta en ny sorts förebild kanske. Någon annan som kan visa hur man betar sig. Jag vet till exempel att jag och en av mina manliga kollegor, att vi alltid kramas när vi ses och sånt för att visa att killar också gör det. Det är viktigt att försöka skapa goda förebilder och skapa rum för att vara varm, snäll och human liksom. Att sådana grejer är viktiga ... det finns en lärdom, alltså sådana där små grejer som att bara hälsa på sin kollega och ge en kram. Så kanske det är att försöka hitta flera förebilder till de här personerna som har svårt att gå ur den här våldspiralen eller den här kulturen ... Det blir ju ofta killar som man tänker på i det här, det är många killar som jag tycker har lärt sig tidigt hur man ska "vara som en man" ...	Fördelaktigt att hitta en ny förebild som kan visa hur man betar sig snällt. Killar lär sig tidigt att "vara som en man".	Ändra förebilder, lära ut andra strategier.	Förebyggande insatser, stöd och behandling. Miljö.	Möjlighet

Bilagor

Bilaga 1 Informationsbrev och samtyckesblankett



Göteborgs universitet

Box 100

405 30 Göteborg

**GÖTEBORGS UNIVERSITET INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT
ARBETE**

Samtyckes- och informationsblankett

Mitt namn är Ksenia Timoshenko och studerar den sjätte terminen på socionomprogrammet vid Göteborgs universitet. Jag arbetar med min kandidatuppsats och är intresserad av att undersöka yrkesverksammas syn på vad som krävs för att människor ska bryta en våldsspiral. Detta vill jag göra genom att intervjua socialarbetare som jobbar med klienter som varit eller är i en våldsspiral.

Jag söker respondenter som är utbildade kriminalvårdare, socionomer eller har en motsvarande utbildning och arbetat klientnära med våldsamma individer i minst 5 år.

Deltagande i studien innebär att delta i en intervju. Intervjun beräknas ta ca. en timme. Intervjun kommer att dokumenteras genom ljud. Den insamlade data och personuppgifter kommer att lagras krypterat som endast jag har tillgång till. Alla förekomna personuppgifter kommer att anonymiseras och behandlas enligt den etiska lagen (www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html) således att ingen enskild informant kan identifieras i efterhand. Insamlade uppgifter kommer inte att användas i annat syfte än forskningsändamål och alla inspelningar kommer att raderas efter avslutat projekt.

Deltagandet i undersökningen är frivillig och respondenten har rätt att när som helst avbryta sitt deltagande utan förklaring. Insamlade data kommer att anonymiseras och användas i analyser vars resultat kommer att publiceras på GUPEA-databasen (Göteborgs universitets publikationer - elektroniskt arkiv) i början av 2025 och kan presenteras i andra vetenskapliga sammanhang.

Jag hoppas att du är intresserad av att delta i studien och dela med dig av dina erfarenheter. Är du intresserad av att bidra eller har frågor rörande denna undersökning vänligen kontakta mig via e-post.

xxx, GU student
xxx@mail.com

xxx, handledare
xxx@socwork.gu.se

Genom att signera den intygar du att du har tagit del av informationen om undersökningens syfte, behandling av insamlade data och personuppgifter, att du har haft möjlighet att ställa frågor, att deltagande är frivilligt, samt att du samtycker till att delta i undersökningen.

Jag godkänner medverkan i studien

Ort: _____

Datum: _____

Signatur: _____

Namnförtydligande: _____

Bilaga 2 Intervjuguide

Inledning

- Presentation av mig och syftet med intervjun
 - Information om konfidentialitet och informerat samtycke
1. Kan du berätta om din bakgrund och hur länge du har arbetat inom socialt arbete?
 2. Berätta om verksamheten du arbetar i
 3. Vad är det för människor du arbetar med?

Tema 1: Våldsspiralen

1. Berätta om våldsspiralen.

Hur funkar den?
2. Vad anser du är mest avgörande för att klienter ska kunna bryta våldsspiralen?
Kan du ge exempel på specifika situationer där detta har varit tydligt?
3. Vad finns det som gör det svårt att bryta våldsspiralen?
Kan du ge exempel på specifika situationer där detta har varit tydligt?

Tema 2: Förutsättningar till hjälp

1. Vilka möjligheter ser du i arbetet med klienter som vill bryta med våld?
2. Vilka hinder ser du i arbetet med klienter som vill bryta med våld?

Avslutning

- Finns det något annat du skulle vilja tillägga kring ämnet?
- Tacka deltagaren för ditt deltagande och bidrag